

*Załącznik do Uchwały Nr VIII/25/2015
Rady Miasta Żagań z dnia 30.04.2015 r.*

Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta Żagań
na lata 2015-2020

2015

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA.....	4
1. STRUKTURA STRATEGII.....	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII	6
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA.....	16
1. POŁOŻENIE I POWIERZCHNIA MIASTA	16
2. DEMOGRAFIA.....	16
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	18
4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	19
5. GOSPODARKA	19
6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	21
7. EDUKACJA I KULTURA	22
8. OCHRONA ZDROWIA.....	25
9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA.....	27
10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	30
11. POMOC SPOŁECZNA	31
12. SEKTOR POZARZĄDOWY	48
13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO.....	51
14. BEZROBOCIE	59
15. BEZDOMNOŚĆ.....	62
16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE.....	63
17. PROBLEMY RÓWNOŚCI PŁCI.....	66
18. SYTUACJA DZIECKA.....	73
19. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH	78
20. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	80
21. ANALIZA SWOT	82
22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY	90
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	96
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	96
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI.....	111
3. RAMY FINANSOWE	112
4. PROGRAMY I PROJEKTY	112
IV. UWAGI KOŃCOWE	113

WSTĘP

Zarządzanie strategiczne oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwi dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W zakresie polityki społecznej na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki szeroko rozumianych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, Policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, mieszkańcy miasta oraz eksperci.

Dokument ma charakter kilkuletni; został przygotowany na lata 2015-2020. Jest zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Żagań składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

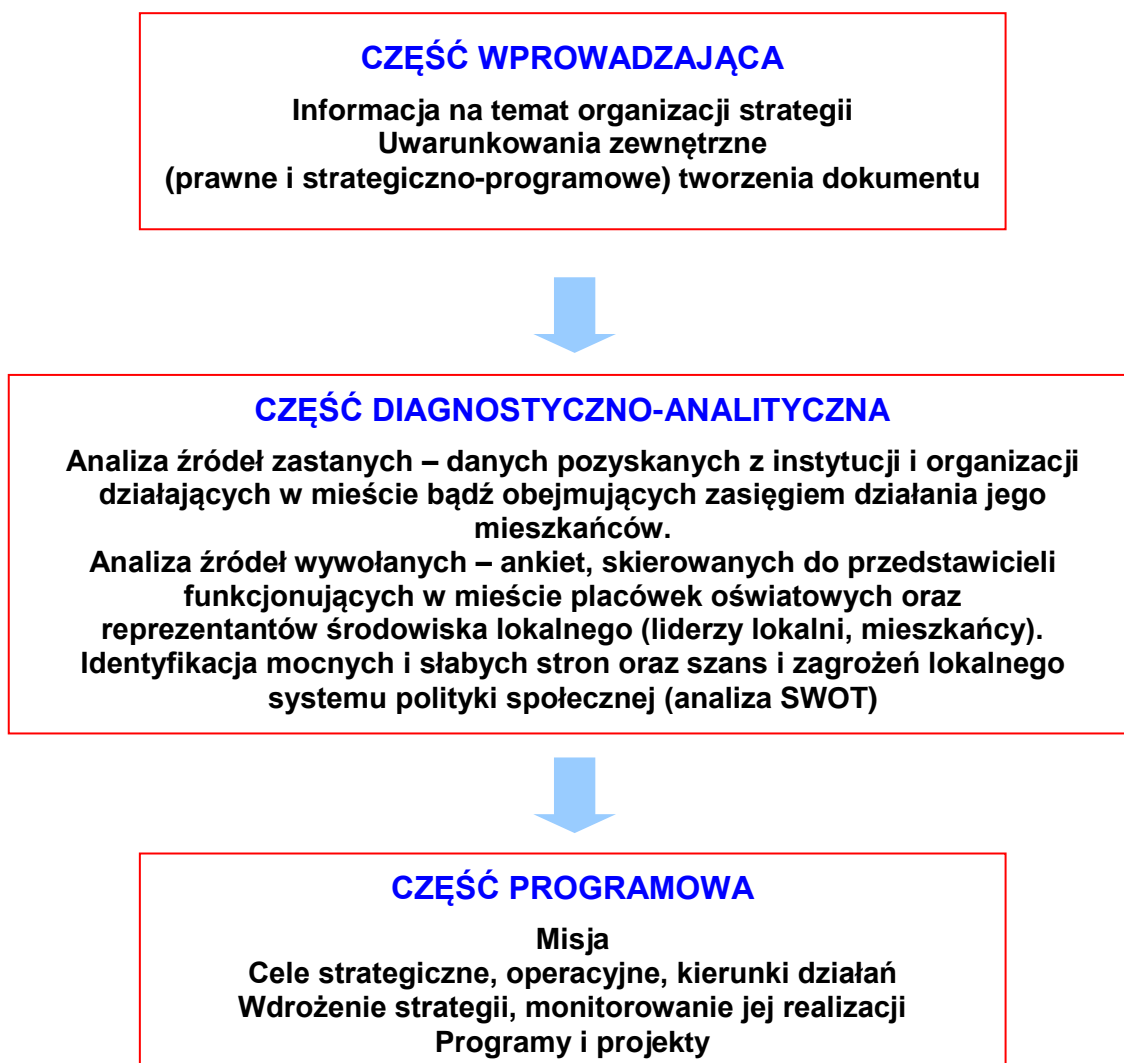
Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące miasta oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w mieście, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w mieście bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet, skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w mieście placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

- Demografia;
- Infrastruktura techniczna;
- Komunikacja i transport;
- Gospodarka;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Edukacja i kultura;
- Ochrona zdrowia;
- Sport, rekreacja i turystyka;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Pomoc społeczna;
- Sektor pozarządowy;
- Bezrobocie;
- Bezdomność;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Problemy równości płci,
- Sytuacja dziecka;
- Sytuacja osób starszych;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawione są ramy finansowe strategii, prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Żagań.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163), który w ramach zadań własnych miasta przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r, poz. 594 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz.135 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz.1456 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1228 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz.124 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 674, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 966 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1118),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1457),
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375),
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1059 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 r., poz. 567).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Żagań jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i miejskim. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę

rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%;
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych w omawianym dokumencie przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt **„Unia innowacji”** ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt **„Młodzież w drodze”** służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt **„Europejska agenda cyfrowa”** zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt **„Europa efektywnie korzystająca z zasobów”** ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt **„Polityka przemysłowa w erze globalizacji”** służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu **„Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”** jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt **„Europejski program walki z ubóstwem”** zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby

korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020

Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2014-2020 określają priorytety Unii Europejskiej na najbliższe 7 lat, stanowiąc ramy zarówno polityczne, jak i budżetowe (odpowiadając na pytanie „w jakich obszarach UE powinna inwestować mniej lub więcej w przyszłości”).

Na wniosek Komisji Europejskiej objęto Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności wspólnymi ramami strategicznymi, które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów inwestycji: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, jakie dla rolników pociągają nowe umowy handlowe.

W dziedzinie wzrostu zatrudnienia i spójności wprowadzono nowy instrument, jakim jest zarządzany centralnie program „Łącząc Europę”, który ma na celu finansowanie priorytetowych przedsięwzięć infrastrukturalnych w dziedzinie energii, transportu oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych, których realizacja leży w interesie całej Unii Europejskiej.

Nowy program „Zdrowie na rzecz wzrostu” będzie ukierunkowany na działania o wyraźnej unijnej wartości dodanej, zgodnie z celami Strategii „Europa 2020”. Głównym celem programu jest współpraca z państwami członkowskimi UE w celu ochrony obywateli przed transgranicznymi zagrożeniami zdrowotnymi, osiągnięcia większej stabilności usług opieki zdrowotnej oraz poprawy stanu zdrowia społeczeństwa, przy jednoczesnym zachęcaniu do innowacji w dziedzinie ochrony zdrowia.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,

- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorzady terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)

W nowej perspektywie finansowej 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2014 roku.

Program powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. PO WER będzie również wspierać innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest ukierunkowany na następujące obszary:

- realizację działań skierowanych do młodych, bezrobotnych osób w wieku od 15. do 24. roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy w ramach „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych” i „Gwarancji dla młodzieży”,
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia Strategii „Europa 2020” i krajowych programów reform,
- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- poszukiwanie nietypowych, innowacyjnych, stosowanych w innych krajach metod rozwiązywania problemów społecznych,
- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Problemowa diagnoza województwa lubuskiego oparta jest o kryterium trwałego rozwoju, którego warunkiem jest harmonijne kształtowanie czterech kapitałów:

gospodarczego, naturalnego, ludzkiego i społecznego. Rozwój trwały: to taki, który spełnia oczekiwania obecnego pokolenia nie narażając przyszłych pokoleń na trudności przy realizacji własnych potrzeb. A zatem rozwój trwały to odtwarzalność posiadanych zasobów, ale także możliwość zarządzania rozwojem gospodarki przez społeczeństwo.

Trwały rozwój opiera się na harmonijnym kształtowaniu czterech kapitałów. Na kapitał materialny (wytworzony) składają się: potencjał ekonomiczny, majątek trwały, w tym – obok produkcyjnego – także różne rodzaje infrastruktury transportowej, komunikacyjnej, turystycznej, kulturalnej itd. Kapitał naturalny to zasoby środowiska przyrodniczego oraz działania na rzecz poprawy stanu tego środowiska i ograniczenia niekorzystnej presji antropogenicznej. Na kapitał ludzki składają się obecni i potencjalni pracownicy, ich wykształcenie i umiejętności, jak również ich poziom życia i stan ochrony zdrowia. Wreszcie kapitał społeczny mierzy się poziomem zaufania między ludźmi, chęcią i zdolnością współdziałania na rzecz wspólnego dobra, aktywnością pozazawodową (np. udziałem w dobrowolnych stowarzyszeniach).

Strategia rozwoju województwa jest punktem odniesienia do wszelkich działań rozwojowych na terenie województwa wspierających procesy rozwojowe regionu, jest podstawą do przygotowania regionalnego programu operacyjnego, strategii sektorowych, długofalowych planów określających kierunki działań i pozostałych dokumentów politycznych i programowych na poziomie województwa. Wśród wielu funkcji pełnionych przez strategię za najważniejsze uznaje się: przyciąganie inwestorów, wyrównywanie dysproporcji rozwojowych w sensie społecznym, gospodarczym i przestrzennym oraz uzyskiwanie pomocy strukturalnej.

Po zakończeniu prac nad diagnozą problemową oraz w wyniku analizy regionalnych i narodowych dokumentów strategicznych dokonano wstępnej weryfikacji wyzwań rozwojowych dla regionu oraz – w konsekwencji – celów rozwojowych regionu po przesunięciu horyzontu czasowego strategii do roku 2020.

Cel główny: Wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem

CEL STRATEGICZNY 1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna

CEL STRATEGICZNY 2: Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna

CEL STRATEGICZNY 3: Społeczna i terytorialna spójność regionu

CEL STRATEGICZNY 4: Region efektywnie zarządzany

Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020

Głównym celem Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 jest długofalowy, inteligentny i zrównoważony rozwój oraz wzrost jakości życia mieszkańców województwa lubuskiego poprzez wykorzystanie i wzmocnienie potencjałów regionu i skoncentrowane niwelowanie barier rozwojowych.

Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 w pełni wpisuje się w określone w Strategii Europa 2020 priorytety z uwzględnieniem regionalnej specyfiki i będzie dążył do ich realizacji poprzez odpowiednie zaplanowanie interwencji. Osiami priorytetowymi Programu są:

- Gospodarka i innowacje.
- Rozwój cyfrowy.
- Gospodarka niskoemisyjna.
- Środowisko i kultura.
- Transport.
- Regionalny rynek pracy.
- Równowaga społeczna
- Nowoczesna edukacja.
- Infrastruktura społeczna.
- Pomoc techniczna.

Strategia Polityki Społecznej Województwo Lubuskiego 2014-2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020 jest ważnym elementem polityki regionalnej, uwzględniającej zapisy dokumentów krajowych oraz zasady europejskiej polityki regionalnej, mające wpływ na politykę społeczną województwa lubuskiego. Dokument został przyjęty 24 marca 2014 r. (Załącznik do uchwały nr XLVI/542/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego).

Podstawą formułowania Strategii jest Diagnoza społeczna, w której zdefiniowano problemy społeczne i ich przyczyny oraz określiła grupy społeczne zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. W diagnozie przedstawiono również znaczenie środków unijnych oraz środków rządowych, a także zasoby infrastruktury społecznej służące zaspokajaniu potrzeb społecznych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz reintegracji społecznej.

Priorytetami polityki społecznej województwa lubuskiego w świetle Strategii są:

1. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży

- Wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji, w tym szczególnie opiekuńczo-wychowawczej oraz zapewnianie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich pomocy socjalnej.
- Zwiększanie dostępu do różnych form edukacji, dóbr kultury, kultury fizycznej.
- Zapewnianie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej dostępu do edukacji i rehabilitacji.
- Promocja zdrowia.

2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem

- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez zatrudnianie i likwidację barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się.
- Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka oraz ich integracja ze społeczeństwem.

3. Doskonalenie systemu wsparcia społecznego

- Wspieranie samorządów lokalnych w zapewnieniu usług środowiskowych oraz instytucjonalnych.
- Doskonalenie kompetencji zawodowych służb społecznych.

4. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

- Rozwijanie współpracy z podmiotami III sektora.
- Promowanie aktywności obywatelskiej.
- Zapobieganie dyskryminacji, ksenofobii, rasizmowi i związanej z nimi nietolerancji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żagańskiego na lata 2011-2018

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawowym dokumentem planowania strategicznego w sferze społecznej powiatu żagańskiego i jest istotnym etapem budowy programu rozwoju w oparciu o zasady zrównoważonego i trwałego rozwoju. Głównym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żagańskiego na lata 2011-2018 jest wytyczenie kierunków działań zmierzających do eliminowania i łagodzenia skutków dominujących w powiecie, szeroko rozumianych problemów społecznych (w oparciu o rzetelną diagnozę), określenie zadań programowych

oraz zasad ich realizacji. Strategia wyznacza poniżej przedstawione cele strategiczne i przypisane do nich cele operacyjne.

Cel strategiczny I – Niwelowanie szeroko rozumianych problemów społecznych, powszechnie odczuwanych przez mieszkańców niedogodności i barier wpływających negatywnie na jakość życia w powiecie żagańskim. Cele operacyjne:

- 1.1. Poprawa technicznych warunków życia mieszkańców powiatu;
- 1.2. Podwyższenie dostępu do kultury i aktywnego udziału w kulturze;
- 1.3. Podniesienie atrakcyjności turystycznej i promocja turystyczna powiatu;
- 1.4. Wspomaganie procesów rewitalizacji miast i obszarów wiejskich, poprawa estetyki przestrzeni powiatu;
- 1.5. Przeciwdziałanie społeczno-przestrzennej marginalizacji wsi – wzrost spójności terytorialnej powiatu.

Cel Strategiczny II – Usprawnienie systemu rozwiązywania problemów społecznych pozostających w gestii publicznych instytucji pomocowych, ograniczanie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem Cele operacyjne:

- 2.1. Konstruktywne zmiany w funkcjonowaniu instytucji pomocy społecznej, zwiększenie dostępu do pracowników socjalnych;
- 2.2. Podniesienie poziomu partycypacji społecznej w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych;
- 2.3. Podniesienie poziomu aktywności zawodowej mieszkańców powiatu oraz zdolności do zatrudniania osób bezrobotnych i biernych zawodowo;
- 2.4. Doskonalenie systemu zapobiegania ubóstwu rodzin;
- 2.5. Przeciwdziałanie uzależnieniom;
- 2.6. Stworzenie skutecznego systemu inkluzji (aktywizacji społeczno-zawodowej i rehabilitacji) osób niepełnosprawnych;
- 2.7. Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców powiatu i zwiększenie jakości usług edukacyjnych;
- 2.8. Podniesienie jakości i efektywności systemu ochrony zdrowia w powiecie, rozwój profilaktyki i promocja zdrowia;
- 2.9. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. POŁOŻENIE I POWIERZCHNIA MIASTA

Żagań to miasto i gmina w południowo-zachodniej Polsce, na południowych krańcach województwa lubuskiego, w środkowo-zachodniej części powiatu żagańskiego. Położone na pograniczu Niziny Śląsko-Łużyckiej i Wału Trzebnickiego, nad rzekami: Bobrem i Czarną Wielką. Miasto znajduje się w odległości 40 km od granicy polsko-niemieckiej i 100 km od granicy polsko-czeskiej. Miasto Żagań graniczy z Gminą Żagań, Gminą Iłowa (powiat żagański) i Gminą Żary (powiat żarski).

Żagań jest siedzibą dowództwa 11 Lubuskiej Dywizji Kawalerii Pancерnej oraz kilku innych jednostek wojskowych.

Według danych z końca 2013 r. powierzchnia miasta wynosi 39,98 km². Miasto stanowi 3,57% powierzchni powiatu żagańskiego. Ponad 54% obszaru miasta zajmują lasy, zaś gospodarstwa i działki rolne zlokalizowane na terenie miasta zajmują 15% powierzchni Żagania. Obszar chronionego krajobrazu stanowi niespełna 4% powierzchni miasta.

2. DEMOGRAFIA

Na koniec 2013 roku Żagań liczył 26 327 mieszkańców, w tym 13 796 kobiet, które stanowiły 52,4% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia w mieście wynosiła 658 osób na km².

W latach 2011-2013 zmniejszała się ogólna liczba ludności miasta, a struktura wiekowa mieszkańców miasta ulegała zmianom. W rozpatrywanym okresie miał miejsce spadek zarówno liczby dzieci i młodzieży, jak i osób w wieku produkcyjnym, rosła natomiast liczba osób starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności miasta w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	4 944	4 935	4 846
liczba osób w wieku produkcyjnym	17 654	17 419	17 026
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	4 063	4 242	4 455
ogółem	26 661	26 596	26 327

Dane Urzędu Miasta Żagań.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane w tym zakresie odnoszące się do miasta Żagań przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności miasta w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba urodzeń żywych	154	176	131
liczba zgonów	235	255	278
przyrost naturalny	-81	-79	-147

Dane Urzędu Miasta Żagań.

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności miasta w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	-133	-73	-93
saldo migracji w ruchu zagranicznym	-41	-25	-6
saldo migracji ogółem	-174	-98	-99

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba urodzeń żywych ulegała wahaniom, jednakże we wszystkich analizowanych latach była dużo niższa niż liczba zgonów, która z kolei systematycznie rosła. Określany na podstawie przytoczonych danych przyrost naturalny notowany jest wyłącznie w liczbach ujemnych, a ich wysokie wartości charakteryzują wyjątkowo niekorzystną sytuację demograficzną miasta.

Na liczbę mieszkańców w mieście wpływał również ruch migracyjny. Saldo migracji, zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym wykazywało wahania, a ogólny bilans migracji był w latach 2011-2013 niekorzystny.

Dane statystyczne odnoszące się do procesów demograficznych zachodzących w Żaganiu każą zwrócić baczną uwagę na uwidocznione w nich istotne kwestie. Dotyczą one zarówno malejącej populacji miasta (ogółem oraz w obrębie przedprodukcyjnej i produkcyjnej grupy wiekowej), jak i systematycznego wzrostu liczby osób starszych. Należy także pamiętać, iż w przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową.

Opisane wyżej tendencje uzasadniają niezbyt korzystną prognozę demograficzną dla Żagania i stanowią poważne wyzwanie dla władz lokalnych i instytucji pomocy społecznej. Zadania, jakie przed nimi stoją wymagają bowiem oprócz, co oczywiste, adresowania usług

społecznych do dzieci i młodzieży, także dostosowywania ich, w znacznie większym zakresie niż dotychczas, do potrzeb seniorów. W przypadku najmłodszych obywateli konieczne jest zapewnienie im odpowiedniego dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji. Ludziom starszym trzeba natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Gmina miejska Żagań posiada dość dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 4. Infrastruktura techniczna w mieście w 2013 roku

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	251,5
procent ludności korzystającej z sieci wodociągowej	100%
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	104,06
procent ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	80,7%
liczba oczyszczalni ścieków	1
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków	26 000
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w m)	104 442
liczba przyłączy w ramach sieci gazowej	1 773
sieć drogowa	
długość dróg gminnych (w km)	51,496

Dane Urzędu Miasta Żagań.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w mieście w latach 2011-2013. Inwestycje te, poza sferą techniczną, przeprowadzono w obszarze sportu i rekreacji.

Najważniejsze inwestycje zrealizowane w latach 2011-2013:

- rewitalizacja przypałacowego zespołu parkowego w Żaganiu,
- rewitalizacja Starówki Miejskiej w Żaganiu,
- „Moje Boisko-Orlik 2012” przy SP Nr 3,
- Kompleks Turystyczno-Rekreacyjny „Arena Żagań”,
- Boiska wielofunkcyjne przy Zespołach Szkół Nr 1 i 2.

4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Miasto Żagań jest węzłem komunikacyjnym, przez jego teren przebiega droga krajowa nr 12 oraz dwie drogi wojewódzkie: nr 295 i 296. W mieście znajduje się stacja PKP, która obsługuje kilka linii kolejowych.

W ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego zrealizowano na terenie miasta projekt zakładający poprawę jakości i dostępności usług transportu miejskiego poprzez zakup taboru i modernizację infrastruktury, co w sposób znaczący wpłynęło na stan komunikacji w Żaganiu.

Główne podmioty świadczące usługi komunikacyjne w mieście to Miejski Zakład Komunikacyjny Sp. z o. o. w Żaganiu i Feniks V Sp. z o. o. w Gliwicach.

5. GOSPODARKA

Sytuacja gospodarcza regionu w istotny sposób wpływa na poziom życia jego mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat władze Żagania podjęły szereg działań mających na celu wspieranie rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości w mieście. W ramach tych działań stworzono m. in. studium uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego, wyznaczając kolejne tereny przeznaczone pod inwestycje, powołano agencję rozwoju lokalnego inkubator przedsiębiorczości oraz biuro promocji i obsługi inwestora, wprowadzono ułatwienia formalne dla inwestorów..

Konsekwentna realizacja przyjętych priorytetów przyczyniła się do znaczącego rozwoju i wsparcia firm lokalnych na terenie Żagania. Poprzez odpowiednie uchwały rady miasta wprowadzono zwolnienia podatkowe dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, które tworzą nowe miejsca pracy. Zwolnienia objęły zarówno lokalnych przedsiębiorców, jak i inwestorów pochodzących z zewnątrz, którzy ulokowali swoje firmy w Żaganiu.

Wszystkie powyższe działania zaowocowały utworzeniem nowych miejsc pracy, a analiza budżetu miasta pokazała, że nastąpił zdecydowany wzrost wpływów z podatków PIT i CIT. Do powstania nowych miejsc pracy przyczyniło się także przekazanie przez miasto terenów z przeznaczeniem na budowę obiektów handlowych. W mieście prowadzone są również sukcesywnie inwestycje infrastrukturalne, na których realizację pozyskuje się środki

europejskie. Inwestycje prowadzone przez Urząd Miasta i spółki miejskie pozwoliły utrzymać wiele dotychczasowych miejsc pracy oraz przyczyniły się do powstania nowych etatów.

Opisane wyżej działania stymulują rozwój gospodarczy miasta, czego efektem jest wzrost przedsiębiorczości w mieście i podniesienie poziomu życia jego mieszkańców. Dominującą grupę wśród istniejących w mieście podmiotów gospodarczych stanowi sektor mikroprzedsiębiorstw zatrudniających poniżej 10 pracowników

W latach 2011-2013 rosła liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście. Działyły one głównie w takich sekcjach, jak: handel i naprawy (861 podmiotów), budownictwo (365 podmiotów) i przetwórstwo przemysłowe (206 podmiotów). Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych w mieście przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 5. Podmioty gospodarcze w mieście w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba podmiotów w sektorze publicznym	256	261	259
liczba podmiotów w sektorze prywatnym	2 792	2 823	2 829
liczba podmiotów ogółem	3 048	3 084	3 088

Dane Urzędu Miasta Żagań.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze w mieście w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) na koniec 2013 roku

sekcja	liczba podmiotów
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36
przetwórstwo przemysłowe	206
budownictwo	365
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	861
transport i gospodarka magazynowa	190
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	97
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	68
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	173
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14
edukacja	86
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	169
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	42
inne sekcje	879

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Uzupełnieniem powyższych informacji są dane na temat gruntów w mieście Żagań. Strukturę gruntów w mieście przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)		588
w tym:	grunty orne (w ha)	445
	sady (w ha)	2
	łąki i pastwiska (w ha)	122
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)		2 349
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków (w ha)		532

Dane Urzędu Miasta Żagań.

6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane na temat mieszkań w Żaganiu, liczby izb mieszkalnych i powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2011-2013. W drugiej części tabeli wyodrębniono dane na temat mieszkań komunalnych.

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe w mieście w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba mieszkań w mieście ogółem	10 252	10 270	10 285
liczba izb mieszkalnych	35 975	36 067	36 147
łącznie powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	632 737	635 548	637 559
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	61,72	61,88	61,99
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	23,73	23,90	24,22
liczba mieszkań komunalnych	1 523	1 448	1 403
liczba izb w mieszkaniach komunalnych	4 569	4 344	4 209
łącznie powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m ²)	76 529	72 874	70 402
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania komunalnego (w m ²)	50,25	50,33	50,18
łącznie liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych	3 829	3 700	3 626
przeciętna pow. użytkowa mieszkania komunalnego na 1 osobę (w m ²)	19,99	19,70	19,42

Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta Żagań.

W analizowanym okresie ogólna liczba mieszkań w mieście systematycznie wzrastała (od 10 252 w 2011 r. do 10 285 w 2013 r.). Zwiększała się tym samym liczba izb mieszkalnych (z 35 975 w 2011 r. do 36 147 w 2013 r.) i łączna powierzchnia użytkowa

mieszkań (z 632 737 m² w 2011 r. do 637 559 m² w 2013 r.). Wzrastała również przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę.

Natomiast liczba mieszkań komunalnych w mieście w latach 2011-2013 stale zmniejszała się (z 1 523 w 2011 r. do 1 403 w 2013 r.). Zmniejszała się tym samym liczba izb w tych mieszkaniach (z 4 569 w 2011 r. do 4 209 w 2013 r.) i łączna powierzchnia użytkowa tych mieszkań (z 76 529 m² w 2011 r. do 70 402 m² w 2013 r.). Zmniejszeniu uległa także przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania komunalnego. Spadkowi liczby osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych towarzyszyło zmniejszenie się powierzchni użytkowej mieszkania komunalnego przypadającej na jedną osobę.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. W Żaganiu tej formy pomocy udziela Urząd Miasta – Wydział Świadczeń Społecznych. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Dodatki mieszkaniowe przyznane w mieście w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	1 508	1 444	1 398
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	8 535	7 828	6 874
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	1 604 499	1 653 830	1 646 105

Dane Urzędu Miasta Żagań.

W latach 2011-2013 spadała w mieście liczba rodzin, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy (z 1 508 w 2011 r. do 1 398 w 2013 r.). Spadała również liczba przyznanych dodatków (z 8 535 w 2011 r. do 6 874 w 2013 r.). Wysokość kwot przeznaczonych na ten cel ulegała natomiast wahaniom (z 1 604 499 zł w 2011 r. poprzez 1 653 830 zł w 2012 r. do 1 646 105 zł w 2013 r.).

7. EDUKACJA I KULTURA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego

są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2012/2013 w Żaganiu funkcjonowało 20 placówek oświatowo-wychowawczych, w tym 6 placówek wychowania przedszkolnego, 7 szkół podstawowych, 3 szkoły gimnazjalne i 4 szkoły ponadgimnazjalne. Dane szczegółowe na temat ww. placówek, a także liczby dzieci i uczniów do nich uczęszczających oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Placówki oświatowo-wychowawcze w mieście w roku szkolnym 2012/2013

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
placówki wychowania przedszkolnego	6	726	60
w tym przedszkola	5	711	59
szkoły podstawowe	7	1 560	145
szkoły gimnazjalne	3	792	70
szkoły ponadgimnazjalne	4	1 302	132

Dane Urzędu Miasta Żagań.

Szeroko rozumianą działalność kulturalną w Żaganiu prowadzą następujące instytucje kultury: Centrum Kultury w Żaganiu, Miejska Biblioteka Publiczna w Żaganiu, Muzeum Obozów Jenieckich w Żaganiu.

Centrum Kultury jest instytucją powołaną w celu tworzenia, upowszechniania i ochrony kultury na terenie miasta Żagania. Do podstawowych zadań tej instytucji należą:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych mieszkańców,
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego.

Oferta kulturalna Centrum Kultury w Żaganiu zawierała w 2013 roku różne formy artystyczne jak koncerty, wystawy, warsztaty, spotkania, happeningi, a także wszelkiego rodzaju przeglądy i konkursy na szczeblu lokalnym, powiatowym czy wojewódzkim. Rok 2013 poświęcony był propagowaniu twórczości artystów, plastyków i fotografików ziemi żagańskiej. Centrum Kultury zorganizowało cykl wystaw, które licznie odwiedzali mieszkańcy i goście Żagania.

Szczególne miejsce w działalności Centrum Kultury zajmuje edukacja kulturalna, która służy młodym i seniorom w rozwijaniu ciekawości świata, twórczej wyobraźni i zaspakajania potrzeby aktywności. Tu każdy bez wyjątku może realizować swoje pasje i osiągać sukcesy na miarę swoich potrzeb i możliwości w 11 sekcjach Szkoły Talentów.

Z racji położenia geograficznego Żagania, Centrum Kultury szczególną uwagę poświęciło współpracy przygranicznej z instytucjami po stronie Niemiec w zakresie prezentacji osiągnięć artystycznych regionów przygranicza, organizacji imprez i realizacji projektów euroregionu. W ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2013, CK zorganizowało dla dzieci i młodzieży miast Gorlitz i Żagania „Polsko- Saksoński Rajd Szlakiem Keplera”.

Centrum Kultury jest nowoczesnym domem kultury, miejscem stymulującym aktywność lokalnej społeczności. Podporządkowane potrzebom i pomysłom mieszkańców, Centrum dzieli się z nimi wolną przestrzenią, pozwalając ją kreować, poprzez realizację ich własnych pomysłów.

Kolejną instytucją kultury w Żaganiu jest Miejska Biblioteka Publiczna. Księgozbiór tej placówki liczy ogółem 123 577 wolumenów. Swą podstawową działalność biblioteka realizuje poprzez:

- systematyczne gromadzenie i uzupełnianie księgozbioru
- udostępnianie zbiorów na zewnątrz
- udostępnianie księgozbioru podręcznego
- promocję nowości wydawniczych
- obsługę wypożyczeń bibliotecznych w czytelniku
- działalność informacyjną, udzielanie informacji rzeczowych i bibliograficznych dotyczących konkretnych zagadnień
- wskazywanie sposobów poszukiwania, zarówno w katalogach, jak i w bazie komputerowej, pomoc w wypożyczaniu książek
- świadczenie usług ksero z materiałów własnych biblioteki
- umożliwianie dostępu do internetu w centrum informacji młodzieżowej dysponującej 5 stanowiskami komputerowymi oraz w czytelniku oddziału dla dzieci i młodzieży.

Biblioteka realizuje także różnorodne formy pracy oświatowo-wychowawczej, kształtuje kulturę czytelniczą wśród uczniów poprzez lekcje biblioteczne, wieczory literackie, spotkania autorskie, kiermasze taniej książki, wystawy tematyczne i okolicznościowe oraz

prowodzi obsługę czytelnika niepełnosprawnego, zwłaszcza w zakresie biblioterapii dzieci w różnym stopniu upośledzenia

Istotnym punktem na kulturalnej mapie Żagania jest Muzeum Obozów Jenieckich. Placówka powstała w 1971 roku gromadzi pamiątki po bohaterach II wojny światowej oraz świadectwa dokonanych zbrodni.

8. OCHRONA ZDROWIA

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

W Żaganiu funkcjonuje 12 zakładów opieki zdrowotnej, jest prowadzonych prywatnych 11 praktyk lekarskich oraz działa 10 aptek i punktów aptecznych.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców miasta ważna jest analiza danych będących w posiadaniu zakładów opieki zdrowotnej i indywidualnych praktyk lekarskich działających na jego terenie. W poniższej tabeli przedstawiono dane za 2013 rok, uzyskane z zakładów opieki zdrowotnej w Żaganiu.

Tabela 11. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z miasta w 2013 roku

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
nowotwory	10
niedokrwistości	60
choroby tarczycy	80
cukrzyca	7
niedożywienie	4
otyłość	139
zaburzenia odżywiania	3
upośledzenie umysłowe	15
padaczka	42
dziecięce porażenie mózgowe	20
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	277
choroba nadciśnieniowa	11
alergia – dychawica oskrzelowa	329
alergie pokarmowe	96

alergie skórne		122
zniekształcenia kręgosłupa		141
choroby układu moczowego		57
wady rozwojowe układu nerwowego		10
wady rozwojowe układu krążenia		49
wady rozwojowe narządów płciowych		18
wady rozwojowe – aberracje chromosomowe		12
wady rozwojowe – inne		50
zaburzenia rozwoju		79
w tym:	zaburzenia rozwoju fizycznego	64
	zaburzenia rozwoju psychomotorycznego	13
trwale uszkodzenia narządu ruchu		12
inne schorzenia wymagające opieki czynnej		90

Dane Zakładów Opieki Zdrowotnej w Żaganiu.

Tabela 12. Schorzenia ludności miasta w wieku 19 lat i więcej w 2013 roku

rodzaj schorzenia		liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
gruźlica		9
nowotwory		428
choroby tarczycy		605
cukrzyca		1 450
niedokrwistość		256
choroby obwodowego układu nerwowego		2 160
choroby układu krążenia		6 336
w tym:	przewlekła choroba reumatyczna	23
	choroba nadciśnieniowa	4 500
	choroby naczyń mózgowych	627
	niedokrwienność serca (w tym przebyty zawał serca)	975
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa		871
przewlekłe choroby układu trawiennego		1 676
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej		3 188
inne schorzenia wymagające opieki czynnej		92

Dane Zakładów Opieki Zdrowotnej w Żaganiu.

U największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono alergię dychawicę oskrzelową (329 osób), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (277 osób), zniekształcenia kręgosłupa (141 osoby) i otyłość (139 osób). Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (6 336 osób), chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki

łączniej (3 188 osób), chorobami obwodowego układu nerwowego (2 160 osób) oraz przewlekłymi chorobami układu trawiennego (1 676 osób).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

Tabela 13. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z miasta w 2013 roku

forma profilaktyki	liczba dzieci i młodzieży
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego po raz pierwszy (dzieci do lat 3)	323
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego następnym razem (dzieci do lat 3)	6 089
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych po raz pierwszy (dzieci do 1. roku życia)	404
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych następnym razem (dzieci do lat 3)	2 345
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	2 836
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadani zgodnie z programem badań profilaktycznych)	2 073

Dane Zakładów Opieki Zdrowotnej w Żaganiu.

W 2013 roku poradami profilaktycznymi lekarzy rodzinnych w Zakładach Opieki Zdrowotnej po raz pierwszy zostało objętych 323 dzieci, kolejny raz - 6 089 dzieci do lat 3.

Wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych miały z kolei miejsce po raz pierwszy w przypadku 404 dzieci do 1. roku życia, a kolejny w stosunku do 2 345 dzieci do lat 3. Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto natomiast 2 836 dzieci i młodzieży, w tym 2 073 osób zgodnie z programem badań profilaktycznych.

9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Uprawianiu sportu i rozwojowi kultury fizycznej w Żaganiu sprzyjają liczne kluby sportowe:

- Uczniowski Klub Sportowy „Czarni Żagań” Sekcje: piłka nożna, piłka ręczna, tenis stołowy, ul. Karpińskiego 4
- Wojskowy Klub Sportowy „Sobieski” Żagań, Sekcje: siatkówka, sztuki walki ul. Traugutta 1
- Uczniowski Klub Sportowy „Spartak” Żagań ul. Pomorska 7
- Żagańskie Towarzystwo Cyklistów „Huragan” Żagań ul. Bema 15
- Malinowski Team – sekcja Żagań, Seido Karate, kickboxing
- Uczniowski Klub Sportowy „Akademia JUDO”, ul. Findera 5
- Uczniowski Klub Sportowy „Nike”, ul. Bema 15
- Uczniowski Klub Sportowy „OLIMP”, ul. Kochanowskiego 6

W mieście znajduje się wiele obiektów sportowych i rekreacyjnych:

- Kompleks Turystyczno-Rekreacyjny „Arena” Żagań – w skład Kompleksu wchodzi: kryty basen, hostel, hala sportowo-widowiskowa, boiska sportowe, korty tenisowe
- Orliki, wybudowane w ramach projektu „Moje Boisko ORLIK 2012” przy Publicznej Szkole Podstawowej Nr 2 i 3
- Boisko wielofunkcyjne przy Z.S. nr 1
- Boisko wielofunkcyjne przy Z.S. nr 2
- Boiska wielofunkcyjne przy P.Sz.P. nr 4

W Żaganiu funkcjonuje 8 obiektów noclegowych (300 miejsc) o różnym standardzie – hotele, pensjonaty, hostel. W mieście istnieje również rozwinięta sieć placówek gastronomicznych – funkcjonują tu restauracje, kawiarnie, bary, puby i pizzerie.

Na terenie Żagania istnieje około 73 obiektów wpisanych w rejestr zabytków, spośród których do najciekawszych zaliczają się:

- Pałac Książęcy z parkiem o powierzchni 100 ha,
- Zespół Poaugustiański,
- Wieża Widokowa,
- Wieża Ratuszowa,
- Pałac (obecnie siedziba Urzędu Miasta),
- Kościół św. Krzyża,
- Mury Miejskie,
- Kamienice,
- Kościół p.w. św. Piotra i Pawła,

- Dawne Kolegium Jezuickie, Kościół p.w. Nawiedzenia NMP, Kaplica Bożego Grobu, Kościół św. Ducha.

W mieście funkcjonuje także Muzeum Obozów Jenieckich obrazujące losy jeńców różnych narodowości przetrzymywanych podczas wojen światowych. To właśnie tu, w Żaganiu istniał obóz jeniecki Stalag VIII C oraz Stalag Luft III, skąd 24/25 marca 1944 miała miejsce słynna „wielka ucieczka” 80 lotników alianckich, która stała się kanwą filmu pod tym samym tytułem.

Żagań i jego podmiejskie okolice to urozmaicona rzeźba terenu jak: wzgórza, doliny, równiny, łąki, pola, sieć rzek i strumieni. Przyległe do miasta kompleksy leśne (lasy sosnowe i mieszane) to raj dla grzybiarzy i zbieraczy jagód. Na terenach leśnych w okolicach Żagania występuje bardzo duże bogactwo runa leśnego. W lasach można spotkać wiele gatunków zwierząt jak sarny, jelenie, lisy, dziki, zające, borsuki, wiewiórki, tchórze, a także liczne gatunki ptaków m.in. dzięcioły, puchacze, puszczyki, czyżyki, jemioluszki, sikorki oraz gatunki chronione to jest żurawie, czaple, orły bieliki, cietrzewie i głuszce, które tu mają swoje stanowiska bytowania. Bogatą florę reprezentują m.in. storczyk szerokolistny, wawrzynek wilcze łyko, paproć pióropusznik strusi, paproć długosz królewski, wrzosiec bagienny.

Sieć rzek jaka występuje w Żaganiu oraz jego podmiejskich okolicach jest wspaniałym wyzwaniem dla wędkarzy, którzy mogą tutaj złowić okonie, leszcze, szczupaki, węgorze, pstrągi, trocie, sandacze, liny. Rzeki ze względu na swoją klasę czystości i spokojny nurt są idealnym miejscem dla amatorów letnich kąpielii.

Atrakcją turystyczną jest, obejmująca odcinki o łącznej długości 30 kilometrów, sieć Żagańskich Ścieżek Edukacyjnych, na którą składają się:

- ścieżka dzików (9,5 km) prowadzi przez nadbrzeżne łąki nad Bobrem, rozległego kompleksu Borów Dolnośląskich;
- ścieżka lisów (9,5 km), której najciekawszym odcinkiem jest prawy brzeg rzeki Czerny. Znajdują się tu pomnikowe dęby i buki, a w starorzeczach Czerny liczne siedliska bobrów;
- ścieżka wiewiórek na terenie zespołu parkowo-pałacowego o powierzchni ponad 100 hektarów;
- ścieżki obozowe „Żagańskie obozy jenieckie” to historia pięciu pokoleń żołnierskich – od wojen napoleońskich począwszy, poprzez wojny francusko-pruska, aż po pierwszą i drugą wojnę światową.

10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Jednym z podstawowych warunków prawidłowego funkcjonowania zorganizowanej zbiorowości ludzkiej jest przestrzeganie reguł i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Czynnikiem naruszającym przyjęte normy i obowiązujący porządek oraz zagrażającym bezpieczeństwu danej zbiorowości jest przestępczość, która, choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwie piętno na jej funkcjonowaniu.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Żaganiu, w 2013 roku w mieście popełniono ogółem 1 088 przestępstw, dominowały przestępstwa kryminalne (697), głównie przeciwko mieniu i zdrowiu, wśród których najczęściej odnotowywano kradzieże cudzej rzeczy i kradzieże z włamaniem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Wybrane przestępstwa popełnione w mieście w 2013 roku

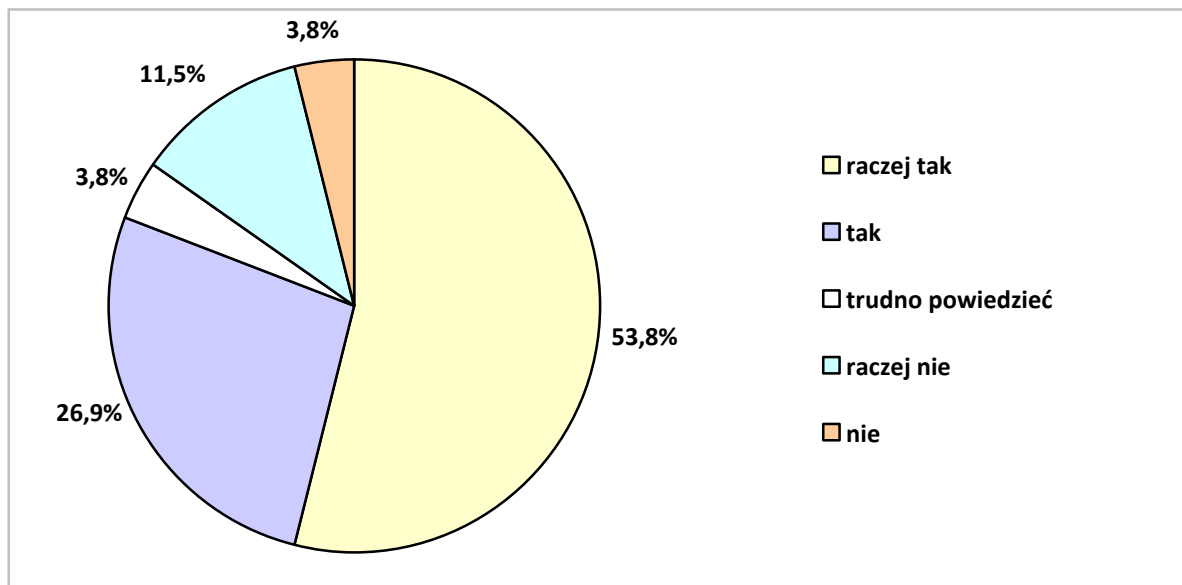
l.p.	rodzaj przestępstwa (wszczęte postępowania)	liczba przestępstw	czyny popełnione przez nieletnich	liczba nieletnich sprawców
1.	przestępstwa ogółem	1 088	36	48
2.	przestępstwa kryminalne	697	30	42
3.	rozbój, wymuszenie rozbójnicze	16	0	0
4.	bójka lub pobicie	11	8	18
5.	uszkodzenie ciała	20	3	2
6.	kradzież z włamaniem	103	2	5
7.	kradzież cudzej rzeczy	170	5	6
8.	zniszczenie mienia	72	2	4
9.	przestępstwa narkotykowe	38	1	1
10.	przestępstwa gospodarcze	153	2	2

Dane Komendy Powiatowej Policji w Żaganiu.

Wśród ogólnej liczby sprawców przestępstw popełnionych w mieście w 2013 roku odnotowano ogółem 48 sprawców nieletnich, którzy popełnili w sumie 36 przestępstw, z czego większość stanowiły przestępstwa o charakterze kryminalnym.

W badaniu ankietowym zadano mieszkańcom miasta pytanie, pozwalające uzyskać opinie na temat poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (w sumie 80,7%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie lub bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmienną opinię wyraziło łącznie 15,3% badanych. Jednocześnie zdania w tej sprawie nie miało 3,8% respondentów.

11. POMOC SPOŁECZNA

W zakres pomocy społecznej wchodzi zadania określone w ustawie o pomocy społecznej – realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu oraz zadania określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych – realizowane przez Wydział Świadczeń Społecznych Urzędu Miasta Żagań.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu wykonuje ponadto zadania wynikające również z innych aktów prawnych tj.: z ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy karta dużej rodziny, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Z końcem 2013 roku kadre OPS-u stanowiło 37 osób. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 15. Stan zatrudnienia w OPS oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2013 roku

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	3	0
pracownicy socjalni	12	2
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	0	0
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0
pozostali pracownicy	22	0

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

Zgłoszono pilną potrzebę zwiększenia liczby pracowników socjalnych o dwa etaty. Ma to związek z zapisem ustawy o pomocy społecznej, nakładającym na ośrodek obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. Wskaźnik ten w 2013 roku był przekroczony, na 1 pracownika socjalnego przypadało bowiem 2 194 mieszkańców.

Tabela 16. Wykształcenie kadry OPS -oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2013 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób		
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni	
wykształcenie	wyższe kierunkowe	3	8	
	wyższe niekierunkowe			
	średnie kierunkowe		4	
	średnie niekierunkowe			
	zawodowe i niższe			
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	3	
		w trakcie realizacji		
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany		4
		w trakcie realizacji		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej		5		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny		0		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny		3		

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

Z końcem 2013 roku wykształcenie wyższe posiadało 11 osób z kadry OPS – 3 osoby zajmujące stanowiska kierownicze oraz 8 pracowników socjalnych. Wykształceniem średnim legitymowały się z kolei 4 osoby (pracownicy socjalni). 3 osoby z kadry kierowniczej miały ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, 4 pracowników socjalnych posiadało specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego. 5 osób zatrudnionych w OPS w Żaganiu było zainteresowanych podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej, a 3 osoby zainteresowane były podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej dokładają wszelkich starań, by jak najlepiej wywiązywać się z powierzonych im zadań. Jednym z celów, jakie sobie stawiają jest poprawa jakości świadczonych usług oraz podnoszenie kwalifikacji kadry sektora pomocy społecznej. Realizacji tych założeń służą liczne szkolenia, w jakich pracownicy OPS biorą udział.

Poniżej przedstawione zostały niektóre ze szkoleń, w jakich w 2013 roku uczestniczyli pracownicy OPS w Żaganiu:

- Zmiany w dotychczasowym systemie pomocy społecznej a realizacja projektów systemowych
- Powiatowa ścieżka reintegracji społecznej i zawodowej ON
- Komfort dialogu – mediacje
- Organizowanie społeczności lokalnej – aktywna pomoc społeczna
- Szkolenie z obsługi aplikacji dziedzinowej POMOST
- Prawo zamówień publicznych a klauzule społeczne
- Najczęstsze nieprawidłowości w kontroli zarządczej
- Kontrole i nieprawidłowości w projektach systemowych
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – regulacje prawne
- Praktyczne aspekty pracy asystenta rodziny.
- Praca socjalna skoncentrowana na rozwiązaniach
- Efektywne metody pracy z rodziną i otoczeniem.

Prawo do wsparcia udzielanego przez OPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które w analizowanym okresie było początkowo ustalone na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych, które

przysługiwały, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekraczał 504 zł, a gdy członkiem rodziny było dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekraczał 583 zł.

Od października 2012 roku zmieniło się kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń z pomocy społecznej, które zostało ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Podwyższone zostało również kryterium dochodowe stosowane przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych, które przysługują, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 539 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 623 zł.

W wykonywaniu zadań OPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi i innymi jednostkami organizacyjnymi miasta, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2011-2013.

Tabela 17. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom miasta w latach 2011-2013

wielkość wydatków (w zł)	2011 r.	2012 r.	2013 r.
ogółem	11 329 285,29	11 653 174,91	11 790 289,27
w tym na świadczenia pomocy społecznej	2 570 822,29	2 633 523,91	2 984 473,27
na zadania własne gminy	4 144 862,29	4 257 059,91	4 601 950,27
na zadania zlecone gminie	7 184 423,00	7 396 115,00	7 188 339,00

Dane Urzędu Miasta i Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

W latach 2011-2013 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez gminę na pomoc mieszkańcom miasta systematycznie rosła. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych gminie, wśród których przeważały środki przekazane na realizację świadczeń rodzinnych (w 2011 r. – 5 808 758,00 zł, w 2012 r. – 6 020 615,00 zł, a w 2013 r. – 5 814 505,00 zł), przede wszystkim w postaci zasiłków rodzinnych. W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono natomiast na udzielanie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków celowych i w naturze, usług opiekuńczych, zasiłków okresowych i posiłku.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców miasta objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2011-2013.

Tabela 18. Beneficjenci pomocy społecznej w mieście w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1 392	1 365	1 357
liczba rodzin	768	734	729
liczba osób w rodzinach	1 490	1 405	1 429
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności miasta	5,6%	5,2%	5,4%

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

Liczba osób objętych pomocą społeczną w mieście w latach 2011-2013 ulegała wahaniom, a w 2012 i w 2013 roku była niższa niż w roku 2011. Analogicznie wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o udział beneficjentów systemu w ogóle ludności miasta – najwyższy wskaźnik odnotowano w 2011 roku.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnych tabelach informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w mieście w 2013 roku.

Tabela 19. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w mieście w 2013 roku

wiek odbiorców	liczba osób w rodzinach
0-16 lat	428
17-21 lat	90
22-30 lat	134
31-40 lat	220
41-50 lat	149
51-60 lat	294
61-70 lat	90
71 lat i więcej	62

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

Tabela 20. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w mieście w 2013 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób powyżej 18 lat według decyzji administracyjnych
pracuje	92
pracuje dorywczo	186
nie pracuje	449

studiuje	4
uczy się	11
na rencie	80
na emeryturze	79
na zasiłku dla bezrobotnych	16
bezrobotny bez prawa do zasiłku	410

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców miasta objętych przez OPS pomocą społeczną w 2013 roku wykazała, że największą grupę stanowiły dzieci i młodzież do 16 lat (428 osób). Ci z nich, którzy bezpośrednio korzystali ze wsparcia, otrzymywali pomoc głównie w postaci posiłku (świadczonego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”), odzieży i obuwia, brali także udział w spotkaniach okolicznościowych i wyjazdach letnich (np. na kolonie). Znacznie mniejsze, choć spore, grupy reprezentowały osoby w wieku 51-60 lat (294 osoby) i 31-40 lat (220 osób).

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w mieście według aktywności zawodowej, najliczniejszą grupę w 2013 roku stanowiły osoby pozostające bez pracy (449 osób) oraz osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (410 osób).

Powyższe dane uprawniają do stwierdzenia, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców miasta korzystających ze wsparcia OPS w 2013 roku stanowiły rodziny ubogie, często zmagające się z bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w mieście, które za lata 2011-2013 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Powody przyznania pomocy społecznej w mieście w latach 2011-2013

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
ubóstwo	546	486	525	1 007	914	1 011
bezdomność	22	28	33	33	44	44
potrzeba ochrony macierzyństwa	14	24	22	47	107	94
bezrobocie	402	368	378	988	905	922
niepełnosprawność	469	433	431	837	740	779
długotrwała lub ciężka choroba	229	247	266	419	440	485
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	94	84	88	337	298	333
przemoc w rodzinie	17	39	69	58	122	217

alkoholizm	70	64	67	99	82	99
narkomania	5	6	10	5	6	16
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	10	26	21	13	33	29
zdarzenie losowe	1	6	1	1	12	1
sytuacja kryzysowa	30	40	53	83	113	155
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej Żaganii.

W latach 2011-2013 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w mieście było ubóstwo. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających ze wsparcia OPS z tego powodu ulegała zmianom (z odpowiednio 546 i 1 007 w 2011 r. poprzez 486 i 914 w roku 2012 do 525 i 1 011 w 2013 r.). Ważną przyczyną udzielania pomocy była niepełnosprawność. Liczba rodzin objętych wsparciem OPS z tego powodu spadała z roku na rok (z odpowiednio 469 w 2011 roku do 431 w 2013 r.), a liczba osób w rodzinach wahała się (z odpowiednio 837 w 2011 r. poprzez 740 w 2012 r. do 779 w 2013 roku).

Bardzo istotnym powodem świadczenia pomocy społecznej w mieście było bezrobocie. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem OPS z powodu braku zatrudnienia zmieniała się (z odpowiednio 402 i 988 w 2011 r. poprzez 368 i 905 w 2012 r. do 378 i 922 w 2013 roku). Inną ważną przyczyną przyznawania pomocy społecznej w mieście była długotrwała lub ciężka choroba. Warto odnotować, iż liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających ze wsparcia z tego powodu rosła z roku na rok (z odpowiednio 229 i 419 w 2011 r. do 266 i 485 w 2013 r.).

Kolejną przyczyną przyznawania pomocy społecznej w mieście była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem OPS -u z tego powodu ulegała wahaniom (z odpowiednio 94 i 337 w 2011 r. poprzez 84 i 298 w 2012 r. do 88 i 333 w 2013 r.).

W nieco mniejszym stopniu mieszkańcy miasta korzystali z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem z tej przyczyny zmieniała się (z odpowiednio 70 i 99 w 2011r. poprzez 64 i 82 w 2012 r. do 67 i 99 w 2013 roku).

Znacznie rzadziej OPS udzielał pomocy z takich powodów jak: przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa i bezdomność.

Powody przyznania pomocy społecznej w mieście przez OPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2011-2013 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Formy wsparcia udzielanego w mieście przez OPS w latach 2011-2013

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
pieniężna	1 101	1 127	1 078	605	609	620	1 251	1 247	1 247
rzeczowa	713	674	744	492	477	493	830	869	940
praca socjalna	–	–	–	677	697	527	1 340	1 347	1 157
poradnictwo specjalistyczne	–	–	–	491	416	351	970	871	811
schronienie	4	11	10	3	7	7	4	11	10
usługi opiekuńcze	68	74	68	67	74	68	73	81	78
specjalistyczne usługi opiekuńcze	8	7	6	8	7	6	9	8	7

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

W latach 2011-2013 najważniejszą formą wsparcia udzielaną mieszkańcom miasta była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej (np. PCPR, organizacje pozarządowe). Liczba rodzin oraz osób w rodzinach objętych przez OPS pracą socjalną ulegała wahaniom (z odpowiednio 677 i 1 340 w 2011 r. poprzez 697 i 1 347 w 2012 r. do 527 i 1 157 w 2013 r.). Istotnym narzędziem pracy socjalnej był kontrakt socjalny. W latach 2011-2013 zawarto odpowiednio 219, 298 i 174 takie kontrakty.

Bardzo ważne formy wsparcia, jakie świadczone mieszkańcom miasta stanowiły również pomoc finansowa i rzeczowa, głównie w postaci zasiłków celowych i w naturze, zasiłków stałych, okresowych oraz posiłku. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych tymi rodzajami wsparcia rosła z roku na rok (pomoc finansowa z odpowiednio 605 i 1 251 w 2011 r. do 620 i 1 247 w 2013 r., pomoc rzeczowa odpowiednio z 492 i 830 w 2011 r. do 493 i 940 w 2013 r.).

Kolejną istotną formą pomocy, jakiej udzielano mieszkańcom było poradnictwo specjalistyczne. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które w latach 2011-2013 skorzystały z tego rodzaju wsparcia spadała z roku na rok (z odpowiednio 491 i 970 do 351 i 811).

Ważną rolę w ramach udzielanej przez OPS pomocy odgrywały również usługi opiekuńcze, którymi w latach 2011-2013 objęto odpowiednio 73, 81 i 78 osób, oraz

specjalistyczne usługi opiekuńcze adresowane do 9, 8 i 7 osób, głównie starszych, niepełnosprawnych, długotrwale i ciężko chorych.

OPS w Żaganiu udzielał także wsparcia w postaci schronienia. W rozpatrywanym okresie skorzystało zeń odpowiednio 3, 7 i 7 rodzin oraz 4, 11 i 10 osób w rodzinach.

Osoby, nie mogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez OPS do domów pomocy społecznej. W latach 2011-2013 liczba takich osób i wynosiła odpowiednio 5, 3 i 5.

Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia OPS realizował wiele innych inicjatyw na rzecz mieszkańców miasta. Obejmowały one m.in. działania interwencyjne, które podejmowano w sytuacjach szczególnie trudnych, głównie gdy stwierdzono występowanie przemocy domowej, nieprawidłowości w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec dzieci oraz zaniedbania rodzin wobec starszych i niepełnosprawnych ich członków. Pomocna okazała się w tym zakresie współpraca w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego, w którego skład wchodzi przedstawiciel OPS. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. W ramach istniejących i obowiązujących procedur Zespół Interdyscyplinarny powołał do każdej wdrożonej „Niebieskiej Karty” specjalną Grupę

Roboczą pracującą indywidualnie z daną rodziną, aby wspólnie móc wypracować najbardziej skuteczne metody rozwiązania problemu przemocy.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu współpracuje z wieloma instytucjami, dzięki czemu pomoc udzielana mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej może być bardziej wszechstronna, a przez to także bardziej efektywna. Jednym z partnerów Ośrodka jest Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu. W ramach tej współpracy w 2013 roku OPS po raz kolejny koordynował organizację prac społecznie użytecznych. Głównym celem programu było uaktywnienie osób długotrwale bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej.

W wyniku zainicjowanych działań aktywność zawodową podjęły 153 osoby, przepracowano ogółem 13 238 godzin.

Ważną rolę w działalności Ośrodka Pomocy Społecznej odgrywała również realizacja współfinansowanego ze środków UE w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki projektu „Zielone Światło dla Aktywnych”. Celem głównym projektu był wzrost aktywności społeczno-zawodowej klientów pomocy społecznej. Grupę docelową stanowiły osoby bezrobotne, osoby niepełnosprawne oraz nieaktywne zawodowo z rodzin objętych wsparciem

OPS, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wytypowano 53 takie osoby. W ramach projektu pracownicy Ośrodka organizowali zajęcia podnoszące kluczowe kompetencje i umiejętności społeczne umożliwiające aktywizację społeczno-zawodową. Uczestnikom zaoferowano indywidualne i grupowe poradnictwo psychologiczne oraz treningi edukacyjne.

W ramach umowy partnerskiej pomiędzy Łużycką Wyższą Szkołą Humanistyczną w Żarach, PUP w Żaganiu, PCPR w Żaganiu, MM Global Consulting i Stowarzyszeniem Pegaz w Jeleniej Górze w 2013 roku OPS przystąpił do realizacji współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego projektu „Powiatowa ścieżka reintegracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych”. Projekt ten będzie realizowany do 28.05.2015 roku. Celem głównym projektu jest stworzenie wspólnej ścieżki reintegracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w powiecie żagańskim. Zakłada on także wzmocnienie współpracy pomiędzy PUP, OPS, PCPR i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, wzbogacenie warsztatu pracy w/w instytucji, wzmocnienie społecznej odpowiedzialności biznesu oraz umożliwienie 150 osobom niepełnosprawnym skorzystania z proponowanych działań.

Ośrodek Pomocy Społecznej koordynuje również działania istniejącego w Żaganiu Centrum Usług Opiekuńczych, w skład którego wchodzi: Dom Dziennego Pobytu, stołówka, sekcja usług opiekuńczych, Punkt Rehabilitacji i świetlica opiekuńcza.

W 2013 roku w DDP odbywały się liczne zajęcia adresowane do osób w wieku emerytalnym lub o zmniejszonej sprawności psychofizycznej. Były to m. in. prelekcje, warsztaty psychologiczne, filmoterapia, zajęcia plastyczne, muzyczne, teatralne i ruchowe, a także zabawy taneczne, konkursy i wycieczki.

Stołówka działająca przy OPS wydaje jedno- i dwu-daniowe posiłki dla klientów pomocy społecznej, obiady dla dzieci korzystających z półkolonii Caritas, przygotowuje paczki świąteczne i żywnościowe oraz organizuje Wigilię dla samotnych.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone były przez Polski Czerwony Krzyż, Punkt Opieki nad Chorym w Żaganiu. W 2013 roku skorzystały z nich ogółem 74 osoby, w tym 6 ze specjalistycznych usług opiekuńczych. Świadczone w sumie 18 244 godziny usług opiekuńczych i 1 735 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Punkt Rehabilitacji umożliwia osobom starszym udział w zajęciach mających wpływ na utrzymanie prawidłowej sprawności i kondycji fizycznej. Oferowane są różnorodne formy ćwiczeń, (także przy muzyce). W 2013 roku z różnych form rehabilitacji skorzystały 64 osoby.

Świetlica opiekuńcza „Tęczowa Świetlica” adresuje swoją działalność do dzieci ze szkół podstawowych. Prowadzone są dla nich liczne zajęcia, m. in. plastyczne, manualne, muzyczne, komputerowe, logiczne i sportowe. Pozwalają one podopiecznym poszerzać wiedzę, rozwijać umiejętności i zainteresowania. Placówka umożliwia dzieciom udział w warsztatach psychologicznych podnoszących poczucie własnej wartości oraz w treningu radzenia sobie ze stresem. Są też zajęcia relaksacyjne, filmoterapia oraz nauka savoir-vivre’u.

Organizowane są również konkursy, wycieczki i zabawy okolicznościowe. Dzieci mają zapewniony posiłek dostosowany do pory dnia. W 2013 roku z zajęć świetlicy korzystało 31 dzieci w wieku od 7 do 13 lat.

Ośrodek Pomocy Społecznej zrealizował także w 2013 roku projekt socjalny Bal Karnawałowy. Został on zorganizowany z myślą o dzieciach z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, a w szczególności z problemem alkoholowym. Celem głównym projektu była integracja środowiska lokalnego oraz atrakcyjne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci. Impreza prowadzona była przez pracowników socjalnych OPS, cieszyła się dużym zainteresowaniem, uczestniczyło w niej ok. 50 dzieci.

Pracownicy OPS wzięli także udział w przygotowaniu 150 paczek świątecznych dla dzieci z najuboższych rodzin uprawnionych do otrzymania pomocy.

W ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej Wydział Świadczeń Społecznych Urzędu Miasta Żagań przyznawał ponadto świadczenia rodzinne na rzecz swoich mieszkańców, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Świadczenia rodzinne przyznane przez Wydział Świadczeń Społecznych UM w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne	5 808 758 zł	6 020 615 zł	5 814 505 zł
liczba osób, którym przyznano świadczenia rodzinne	2 512	2 409	2 154
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	18 053	16 436	14 444
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	90	76	60
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	412	290	251
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0

dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	1 264	1 125	1 118
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1 934	1 722	1 770
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	1 085	958	875
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	622	663	578
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2 400	2 256	2 074
zasiłek pielęgnacyjny	14 833	14 808	15 104
świadczenie pielęgnacyjne	1 622	2 417	1 831
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	208	243	195
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	–	–	486
specjalny zasiłek opiekuńczy	–	–	94
liczba świadczeń rodzinnych ogółem	42 523	40 994	38 300

Dane Wydziału Świadczeń Społecznych Urzędu Miasta Żagań.

W latach 2011-2013 wielkość wydatków przeznaczonych na realizację świadczeń rodzinnych zmieniała się, najwyższy poziom osiągając w 2012 roku, spadała natomiast ogólna liczba przyznanych świadczeń, podobnie jak liczba osób, którym świadczenia te przyznano.

Najczęstszą formą wsparcia w tym zakresie był zasiłek rodzinny który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Warto zauważyć, iż z roku na rok wyraźnie spadała liczba przyznanych tego typu świadczeń. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego oraz z tytułu samotnego wychowywania dziecka. Co warte odnotowania, w 2013 roku wyraźnie wzrosła liczba przyznawanych zasiłków pielęgnacyjnych, które służą częściowemu pokryciu wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, co może wskazywać na rosnącą skalę niepełnosprawności w mieście i jest pochodną zwiększającego się udziału osób starszych w populacji Żagania.

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2011-2013 mieszkańcom miasta. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach

małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24. Świadczenia alimentacyjne przyznane w mieście w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	335	325	342
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	4 195	4 132	4 093
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne w zł	1 345 206	1 435 802	1 495 988

Dane Wydziału Świadczeń Społecznych Urzędu Miasta Żagań.

Liczba mieszkańców miasta, którym w latach 2011-2013 Urząd Miasta Żagań przyznał świadczenie alimentacyjne zmieniała się (z 335 w 2011 r. poprzez 325 w 2012 r. do 342 w 2013 r.), spadała natomiast liczba przyznanych świadczeń (z 4 195 w 2011 r. do 4 093 w 2013 r.). Wysokość kwot wydatkowanych na ten cel rosła zaś z roku na rok (od 1 345 206 zł w 2011 r. do 1 495 988 zł w 2013 r.).

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Do tych, które obok Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonują w mieście Żagań, należą: Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza Caritas przy Parafii p.w. NNMP w Żaganiu, Centrum Usług Opiekuńczych działające w OPS w Żaganiu, wspomniana wcześniej Świetlica Opiekuńcza „Tęczowa Świetlica” działająca w OPS w Żaganiu, Świetlica Parafialnego Zespołu Caritas „Mały Zakątek Nieba”, Jadłodajnia i świetlica dla dzieci im. Św. Marii De Mattias przy parafii Wniebowstąpienia NMP w Żaganiu, Uniwersytet III Wieku. Szczegółowe informacje na temat tych podmiotów zawierają poniżej zamieszczone karty zasobów.

Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza Caritas przy Parafii p.w. NNMP w Żaganiu,
ul. Podgórna 16, 68-100 Żagań

Zakres oferowanych usług:

- pomoc w nauce,
- dożywanie,
- rozwijanie zainteresowań i talentów,
- rozmowy wychowawcze,
- zajęcia profilaktyczne,
- zajęcia plastyczne, sportowe, integracyjne.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2013 roku:

Dzieci i młodzież uczęszczające do szkoły podstawowej oraz gimnazjum, mające problemy w nauce, zachowaniu i/lub trudną sytuacją rodzinną.

Liczba miejsc – 15

Liczba zapisanych – 20

Średnia liczba uczestników – 7

Propozycje w zakresie rozwoju jednostki (potrzeby):

- wymiana okien,
- remont pomieszczenia.

Centrum Usług Opiekuńczych działające w OPS w Żaganiu,

ul. Pstrowskiego 3, 68-100 Żagań

Zakres oferowanych usług:

- przygotowywanie i wydawanie posiłków,
- zapewnienie osobom w wieku emerytalnym lub o zmniejszonej sprawności psychofizycznej pomocy i udział w aktywnych formach współżycia społecznego, stwarzając odpowiednie warunki do wielogodzinnego pobytu w Domu Dziennego Pobytu,
- usługi kąpielowe i pralnicze,
- usługi rehabilitacyjne – możliwość korzystania ze sprzętu usprawniającego w Punkcie Rehabilitacji,
- usługi opiekuńcze.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2013 roku:

Oferta kierowana jest do klientów OPS, w szczególności do osób starszych, niepełnosprawnych, dzieci i rodzin, w których występuje problem bezradności opiekuńczo-wychowawczej.

Świetlica Opiekuńcza „Tęczowa Świetlica” działająca w OPS w Żaganiu,

ul. Pstrowskiego 3, 68-100 Żagań

Zakres oferowanych usług:

Placówka zapewnia dzieciom w szczególności:

- pomoc w nauce i odrabianiu lekcji,
- organizowanie zajęć gastronomicznych, sportowych, przyrodniczych, teatralnych, komputerowych,

- rozwijanie zainteresowań oraz uzdolnień dzieci,
- kultywowanie zwyczajów i tradycji polskich oraz kultury europejskiej,
- rozwijanie wiedzy o kulturze i sztuce,
- propagowanie profilaktyki zdrowotnej.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2013 roku:

Placówka przeznaczona jest dla dzieci w wieku 7-13 lat z rodzin, w których występuje problem bezradności opiekuńczo-wychowawczej.

Wsparciem objęto 31 dzieci.

Propozycje w zakresie rozwoju jednostki (potrzeby):

Potrzeba zatrudnienia na stałe wychowawcy w świetlicy.

Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego

Świetlica Parafialnego Zespołu Caritas „Mały Zakątek Nieba”,

ul. Szkolna 43a, 68-100 Żagań

Zakres oferowanych usług:

- zajęcia opiekuńczo-wychowawcze,
- zajęcia rehabilitacyjno-ruchowe,
- dożywianie dzieci,
- pomoc w odrabianiu lekcji,
- zajęcia socjoterapeutyczne,
- profilaktyka przeciwalkoholowa (i inne używki),
- zajęcia specjalistyczne.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2013 roku:

Podopiecznymi są przede wszystkim uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej nr 3 w Żaganiu oraz z innych szkół. Dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, dotkniętych bezrobociem, mających problemy z nadużywaniem alkoholu i prawidłowym funkcjonowaniu w społeczeństwie, a także z rodzin dotkniętych eurosieroctwem.

Pomocą zostało objętych 63 dzieci.

W okresie wakacyjnym z formy półkolonii skorzystało 30 dzieci (dwa turnusy).

Propozycje w zakresie rozwoju jednostki (potrzeby):

- doposażenie świetlic w pomoce dydaktyczne, przybory plastyczne oraz drobny sprzęt sportowy,
- zabezpieczenie środków na opłacenie mediów,

- pomalowanie niektórych pomieszczeń świetlicowych,
- naprawa mebli,
- zakup komputera dla dzieci,
- zakup środków czystości i drobnego sprzętu kuchennego.

Jadłodajnia i świetlica dla dzieci im. Św. Marii De Mattias

przy parafii Wniebowstąpienia NMP w Żaganiu

Zakres oferowanych usług:

- gorący posiłek (zupa),
- pomoc w nauce i zajęcia edukacyjne oraz rekreacyjne,
- promocja zdrowia (ćwiczenia na Sali gimnastycznej, basen),
- kształtowanie osobowości dzieci,
- zaspokajanie podstawowych potrzeb, np. bezpieczeństwo.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2013 roku:

Dzieci w wieku 5-13 lat, z rodzin z różnymi dysfunkcjami.

W ciągu roku opieką objęto 50 dzieci.

Propozycje w zakresie rozwoju jednostki (potrzeby):

- większa współpraca z rodzicami,
- systematyczna współpraca z kuratorami dzieci objętych ich nadzorem,
- uwrażliwianie dzieci na potrzeby ludzi potrzebujących pomocy z naszego środowiska.

Uniwersytet III Wieku,

ul. Jana Pawła II 7, 68-100 Żagań

Zakres oferowanych usług:

Różne formy spędzania wolnego czasu.

- nauka języka obcego,
- gimnastyka,
- informatyka,
- kurs tańca,
- zajęcia artystyczne,
- wyjazdy na wycieczki, wieczorki towarzyskie.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2013 roku:

Emeryci, renciści, osoby na zasiłkach przedemerytalnych oraz osoby nieaktywne zawodowo,

które ukończyły 55 lat.

Z oferty skorzystało 200 osób.

Propozycje w zakresie rozwoju jednostki (potrzeby):

Rozszerzenie katalogu zajęć o propozycje słuchaczy.

W uzupełnieniu powyższych danych warto odnotować, że w Żaganiu funkcjonują Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które jako jednostki powiatowe obejmują zasięgiem działania również mieszkańców miasta.

Wybrane dane dotyczące działalności PCPR w odniesieniu do ludności miasta w latach 2011-2013 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności miasta w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba dzieci z miasta zgłoszonych do adopcji	8	6	17
liczba dzieci z miasta adoptowanych	6	4	11
liczba dzieci z miasta umieszczonych w rodzinach zastępczych	21	10	28
liczba dzieci z miasta umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	8	2	6
liczba dzieci z miasta przebywających w rodzinach zastępczych	57	37	53
liczba dzieci z miasta przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	23	9	12
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z miasta	39	37	33
liczba usamodzielnianych dzieci z miasta	41	42	39

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu.

W latach 2011-2013 zmieniała się ilość dzieci zgłoszonych do adopcji i adoptowanych, przy czym obie te liczby wzrosły wyraźnie w 2013 r. Wahaniom ulegała liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, na uwagę zasługuje jednak fakt, iż odnotowano spadek rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z miasta.

Ilość dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo wychowawczych w roku 2013 była wyraźnie większa niż w roku 2012. Liczba dzieci usamodzielnianych podlegała niewielkim wahaniom w rozpatrywanym okresie.

Warto w tym miejscu dodać, iż przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu działa Punkt Interwencji Kryzysowej, który prowadzi poradnictwo specjalistyczne, oferuje pomoc pedagoga, psychologa, kuratora sądowego i pracownika socjalnego, zapewnia wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie i znajdującym się w sytuacji kryzysowej.

W 2013 roku mieszkańcy miasta Żagań korzystali również z oferty jednostek wsparcia działających poza gminą. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat mieszkańców miasta objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26. Jednostki wsparcia spoza miasta, z oferty których korzystali mieszkańcy miasta w 2013 roku

nazwa i adres instytucji	kategoria klientów objętych wsparciem w 2013 r.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wiechlicach	osoby niepełnosprawne
Powiatowy Dom Dziecka w Szprotawie	dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Żaganiu	dzieci i młodzież upośledzona umysłowo
Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu	osoby bezrobotne
Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności w Żaganiu	osoby niepełnosprawne
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żaganiu	dzieci i młodzież
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu	osoby i rodziny w trudnej sytuacji

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

12. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale także ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie ich zasobów.

W 2013 roku w Żaganiu funkcjonowało 59 organizacji pozarządowych. Samorząd miasta, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program współpracy Miasta Żagania z organizacjami pozarządowymi), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecania organizacjom realizacji zadań własnych miasta, wsparcia lokalowego organizacji oraz doradztwa i konsultacji. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w mieście.

Tabela 27. Organizacje pozarządowe w mieście w 2013 roku

lp.	nazwa organizacji	adres
1.	Akademia Rozwoju Przedsiębiorczości	ul. Jaśminowa 11, 68-100 Żagań
2.	Automobil „VITAL MOTOR CLUB”	ul. Okrzei 12/4, 68-100 Żagań
3.	Demokratyczna Unia Kobiet	Plac Wolności 6, 68-100 Żagań
4.	Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy Żagań	ul. Jana Pawła II 7, 68-100 Żagań
5.	PTTK Żagań	Plac Klasztorny 1, 68-100 Żagań
6.	Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych, Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych	ul. Szprotawska 4, 68-100 Żagań
7.	Polski Związek Działkowców ROD „Bajka”	68-101 Żagań 3
8.	Polski Związek Działkowców ROD „Jedność” w Żaganiu	ul. Jana Pawła II, 68-100 Żagań
9.	Polski Związek Działkowców ROD „Niezapominajka” w Żaganiu	skr. poczt. 23, 68-103 Żagań 5
10.	Polski Związek Działkowców ROD „Zacisze”	ul. Findera 19/9, 68-100 Żagań
11.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Żaganiu	ul. Jana Pawła II 7, 68-100 Żagań
12.	Polski Związek Filatelistyczny	ul. Buczka 12A/3, 68-100 Żagań
13.	Polski Związek Niewidomych Koło Żagań	ul. Miodowa 23, 68-100 Żagań
14.	Polski Związek Sybiraków Koło w Żaganiu	ul. Szprotawska 4, 68-100 Żagań
15.	Polski Związek Wędkarski Koło Nr 1 Żagań	ul. Rynek 11, 68-100 Żagań
16.	PZ CARITAS przy Parafii pw. św. Józefa	ul. Szkolna 43a, 68-100 Żagań
17.	PZ CARITAS przy Parafii pw. WNMP	Plac Klasztorny 2, 68-100 Żagań
18.	Speleoklub „BOBRY”	ul. Rynek 11, skr. poczt. 90, 68-100 Żagań
19.	Stowarzyszenie Żołnierzy i Pracowników Wojska 3 Drezdeńskiego Pułku Czołgów Średnich	ul. Żarska 50, 68-100 Żagań
20.	Stowarzyszenie Byłych Żołnierzy 29 Pułku	ul. Żarska 15, 68-100 Żagań
21.	Stowarzyszenie „Bobrowa” TPE	ul. Kolejowa 80/4, 68-100 Żagań
22.	Stowarzyszenie Historyczne	e-mail: mitnick2@wp.pl
23.	Stowarzyszenie Kultury Górali Czadeckich im. Franciszka Krajewskiego	ul. Łukasiewicza 9, 68-100 Żagań
24.	Stowarzyszenie „Miasto bez granic”	tel. 601 979 180
25.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Miasta Żagania i Powiatu Żagańskiego	ul. Szprotawska 4, 68-100 Żagań
26.	Stowarzyszenie „Nasze Miasto – Nasz Powiat”	ul. Wesoła 38, 68-100 Żagań
27.	Stowarzyszenie Oświatowe	ul. Dworcowa 49, 68-100 Żagań
28.	Stowarzyszenie Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę	ul. Szprotawska 4, 68-100 Żagań
29.	Stowarzyszenie Przyjaciół Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego „UŚMIECH DZIECKA”	ul. X-lecia PL 19-21, 68-100 Żagań
30.	Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo „Integracja”	ul. Śląska 1, 68-100 Żagań
31.	Stowarzyszenie Turystyczne „OGNIWO”	Plac Klasztorny 1, 68-100 Żagań
32.	Stowarzyszenie Turystyczne „Piechur”	ul. Szprotawska 24, 68-100 Żagań

33.	Stowarzyszenie Turystyki Wodnej „Szron – Czerna”	ul. M. Konopnickiej (stacja wodna), 68-100 Żagań
34.	Stowarzyszenie „Wspólnie Bezpieczniej”	ul. Dworcowa 39, 68-100 Żagań
35.	Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Koło Żagań	ul. Jana Pawła II (Biblioteka), 68-100 Żagań
36.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Powiatowy	ul. Żarska 1, 68-100 Żagań
37.	Towarzystwo Przyjaciół Żagania	ul. Rynek 36, skr. poczt. 39 68-100 Żagań
38.	Towarzystwo Wspierania Sportu w Strażach Pożarnych w Żaganiu	ul. Nowogródzka 2, 68-100 Żagań
39.	Towarzystwo Żagańskie	ul. Rynek 36, 68-100 Żagań
40.	Uczniowski Klub Sportowy „Czarni” Żagań	ul. Karpińskiego 4, 68-100 Żagań
41.	Uczniowski Klub Sportowy „Akademia JUDO”	ul. Findera 5, 68-100 Żagań
42.	Uczniowski Klub Sportowy „Nike”	ul. Bema 15, 68-100 Żagań
43.	Uczniowski Klub Sportowy „OLIMP”	ul. Kochanowskiego 6, 68-100 Żagań
44.	Uczniowski Klub Sportowy „SPARTAK”	ul. Pomorska 7, 68-100 Żagań
45.	Wojskowy Klub Sportowy „Sobieski” Żagań	ul. Traugutta 1, 68-100 Żagań
46.	Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca Żagań	ul. Jana Pawła II 7, 68-100 Żagań
47.	Związek Inwalidów Wojennych	ul. Piłsudskiego 31/2, 68-100 Żagań
48.	Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych	ul. Keplera 24, 68-100 Żagań
49.	Związek Nauczycielstwa Polskiego, Zarząd Oddziału w Żaganiu	ul. Jana Pawła II 7, 68-100 Żagań
50.	Żagański Komitet Współpracy Miast Bliźniaczych	ul. Pomorska 14, 68-100 Żagań
51.	Żagańskie Stowarzyszenie Amazonek	ul. Jana Pawła II, 68-100 Żagań
52.	Żagańskie Stowarzyszenie Klubu Abstynenta „Promyk”	ul. Buczka 6, 68-100 Żagań
53.	Żagańskie Stowarzyszenie Muzyczne im. H. Czerny-Stefańskiej	ul. Pomorska 14, 68-100 Żagań
54.	Żagańskie Stowarzyszenie Tenisa Stołowego	Osiedle XXX-lecia PRL 45A 68-100 Żagań
55.	Żagańskie Towarzystwo Cyklistów „HURAGAN”	ul. Kochanowskiego 6, 68-100 Żagań
56.	Żagańsko – Żarskie Stowarzyszenie Pomocy Chorym ze Schorzeniami Układu Oddechowego	ul. Żelazna 1, 68-100 Żagań
57.	Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых	ul. X-lecia 14, 68-100 Żagań
58.	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	ul. Kochanowskiego 6, 68-100 Żagań
59.	Klub Sportowy Ju-Jitsu Shuriken Żagań	ul. Łąkowa 65, 68-100 Żagań

Dane Urzędu Miasta Żagań.

W 2013 roku w Żaganiu funkcjonowały 4 parafie Kościoła rzymskokatolickiego oraz 1 parafia Kościoła Polskokatolickiego i zbór Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego. Dane na ich temat zawiera poniższa tabela.

Tabela 28. Kościoły w mieście w 2013 roku

lp.	nazwa parafii	adres kościoła
1.	Parafia Rzymsko-katolicka p.w. NNMP	ul. Podgórna 16, 68-100 Żagań
2.	Parafia Rzymsko-katolicka p.w. Św. Józefa	ul. Szkolna 43a, 68-100 Żagań
3.	Parafia Rzymsko-katolicka p.w. WNMP	Plac Klasztorny 2, 68-100 Żagań
4.	Parafia Rzymsko-katolicka Wojskowa p.w. MBHŻP	ul. Żarska, 68-100 Żagań
5.	Parafia Polskokatolicka	ul. Św. Cecylii 1, 68-100 Żagań
6.	Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Diecezja Zachodnia	ul. Poprzeczna 2, 68-100 Żagań

Dane Urzędu Miasta Żagań.

13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy. W ramach diagnozy problemów społecznych miasta Żagań badania takie zostały przeprowadzone przy zastosowaniu ankiety rozesyłanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. Burmistrza, radnych, naczelników wydziałów Urzędu Miasta, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców miasta. Do analizy przedłożono w sumie 26 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w mieście.

Atuty miasta

Na wstępie przedstawiciele środowiska lokalnego poproszono o wskazanie największych atutów miasta. Wypełniający niniejszą ankietę najczęściej wymieniali położenie geograficzne Żagania – w pobliżu granicy polsko-niemieckiej. Zdaniem wielu respondentów, taka lokalizacja stwarza szerokie możliwości sąsiedzkiej współpracy między oboma krajami i regionami nadgranicznymi w wielu dziedzinach. Bezsporną korzyścią dla mieszkańców jest bliskość tak dużego rynku pracy, jakim jest rynek niemiecki.

Atuty wynikające z położenia geograficznego to również niezaprzeczalne walory przyrodnicze tego regionu – rozległe i zróżnicowane obszary leśne, rzeki i malownicze

krajobrazy, które w połączeniu z licznymi zabytkami mogą stanowić o dużej atrakcyjności turystycznej tego terenu.

Przedstawiciele mieszkańców podkreślali także dynamiczny rozwój miasta, docenili dobry poziom szkolnictwa, bogatą i różnorodną bazę sportowo-rekreacyjną, placówki i imprezy kulturalne.

Dla niektórych respondentów ważnym atutem jest wyjątkowo liczna obecność wojska w mieście i okolicy.

Słabe strony miasta

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony miasta. Najczęściej wśród wypowiedzi mieszkańców na ten temat pojawiało się bezrobocie. Zdaniem zdecydowanej większości respondentów, jest to najpoważniejszy problem tego regionu. Jego efektem jest zauważalne ubożenie mieszkańców ograniczające w dużym stopniu możliwości rozwoju poszczególnych dotkniętych brakiem zatrudnienia rodzin, a, co za tym idzie, całej społeczności. Najwięcej zastrzeżeń zgłoszono pod adresem miejscowych włodarzy właśnie w kontekście problemów na rynku pracy: za niewystarczające działania w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy oraz za brak atrakcyjnej oferty dla przedsiębiorców, aby skutecznie zachęcić ich do inwestowania w regionie.

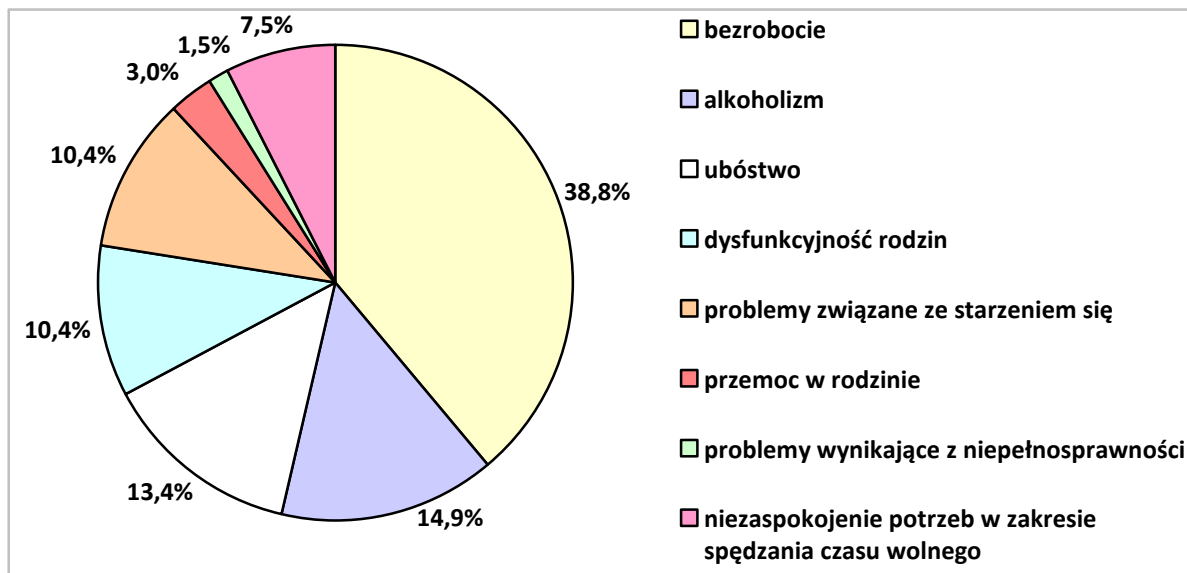
Narzekano także na niedostatki w komunikacji miejskiej i podmiejskiej w rejonie Żagania oraz na zbyt małą ilość ścieżek rowerowych.

Inną wymienianą przez przedstawicieli środowiska lokalnego słabością był zły stan techniczny dróg lokalnych, ulic i chodników, chociaż pojawiły się też pretensje o wszechobecną kostkę brukową.

Część respondentów wskazała na brak kina, a dla innych dotkliwy jest brak oddziału dziecięcego w żagańskim szpitalu.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najbardziej uwidaczniają się w mieście. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Jakie problemy najbardziej uwidaczniają się w mieście

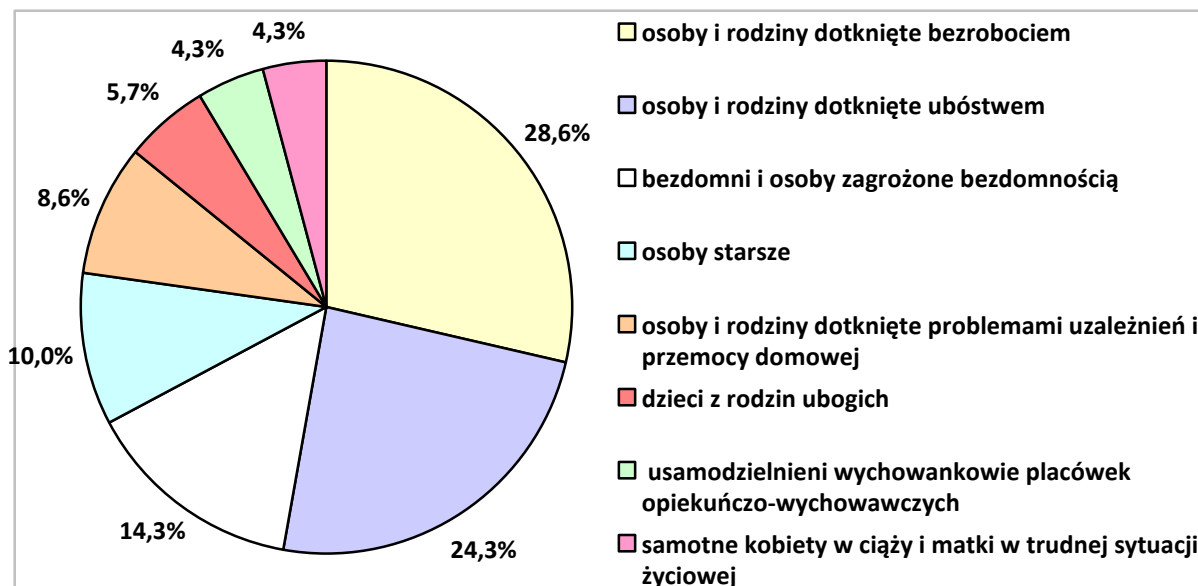
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Do problemów uwidaczniających się w mieście najczęściej respondenci zaliczyli bezrobocie (38,8%) oraz alkoholizm (14,9%). Szczególną uwagę zwrócili również na ubóstwo

(13,4%), dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych (10,4%), problemy związane ze starzeniem się (10,4%). W dalszej kolejności wymienili m.in. niezaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania wolnego czasu (7,5%).

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowani podali kategorie osób i grup, które są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Wykres 3. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców miasta są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym

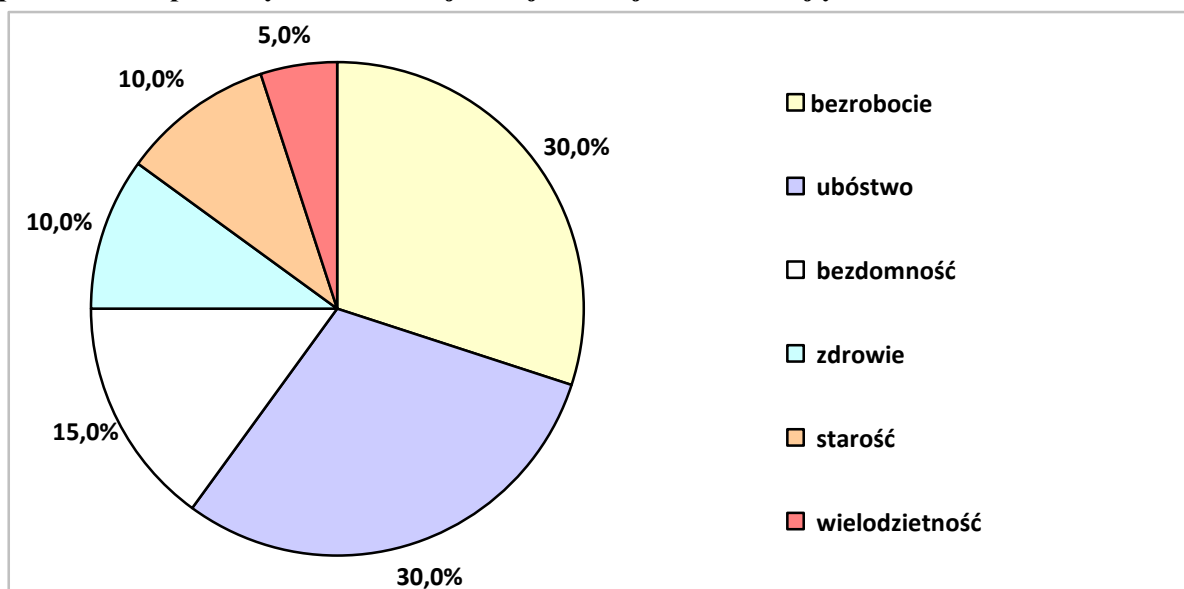

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych (28,6%) stwierdziło, że grupą najbardziej zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym są osoby i rodziny dotknięte bezrobociem. Liczne grono wśród ankietowanych stanowili również ci, którzy wskazali na osoby i rodziny zmagające się z problemem ubóstwa (24,3%). Wielu respondentów (14,3%) uznało, że taką grupą są osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością. 10,0% badanych stwierdziło, że to osoby starsze zagrożone są marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Niektórzy spośród ankietowanych (8,6%) wskazali osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy domowej oraz dzieci z rodzin ubogich (5,7%). Do kategorii osób i grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym zaliczono również usamodzielnionych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, a także samotne kobiety w ciąży i matki w trudnej sytuacji życiowej (po 4,3%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najbardziej niezadowolająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najbardziej niezadowolająca

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najmniej zadowolająca w takich obszarach, jak: bezrobocie oraz ubóstwo (po 30,0%), bezdomność (15,0%), zdrowie i starość (po 10,0%), a także wielodzietność (5,0%).

Co zrobić, by poprawić sytuację osób i rodzin w mieście?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w mieście w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani podkreślali rolę właściwie zorganizowanej i przemyślanej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, wskazując na wsparcie zarówno materialne, jak i poradnictwo specjalistyczne, aktywizację zawodową oraz ochronę ofiar przemocy domowej. Szczególny nacisk położyli na przeciwdziałanie bezrobociu, postulując wprowadzenie na szeroką skalę działań mających na celu poprawę sytuacji na rynku pracy. Wśród nich wymieniano najczęściej organizowanie kursów i szkoleń zawodowych oraz wprowadzenie zachęt dla inwestorów mogących stworzyć nowe miejsca pracy. Za równie istotne uznano podjęcie kroków w celu zwiększenia dostępu

mieszkańców miasta do szerszego zakresu usług medycznych, pomocy społecznej oraz wszelkiego rodzaju pomocy specjalistycznej.

Do ważnych działań, które wymagają podjęcia w mieście, respondenci zaliczyli także przedsięwzięcia służące zmniejszeniu skali problemu uzależnień.

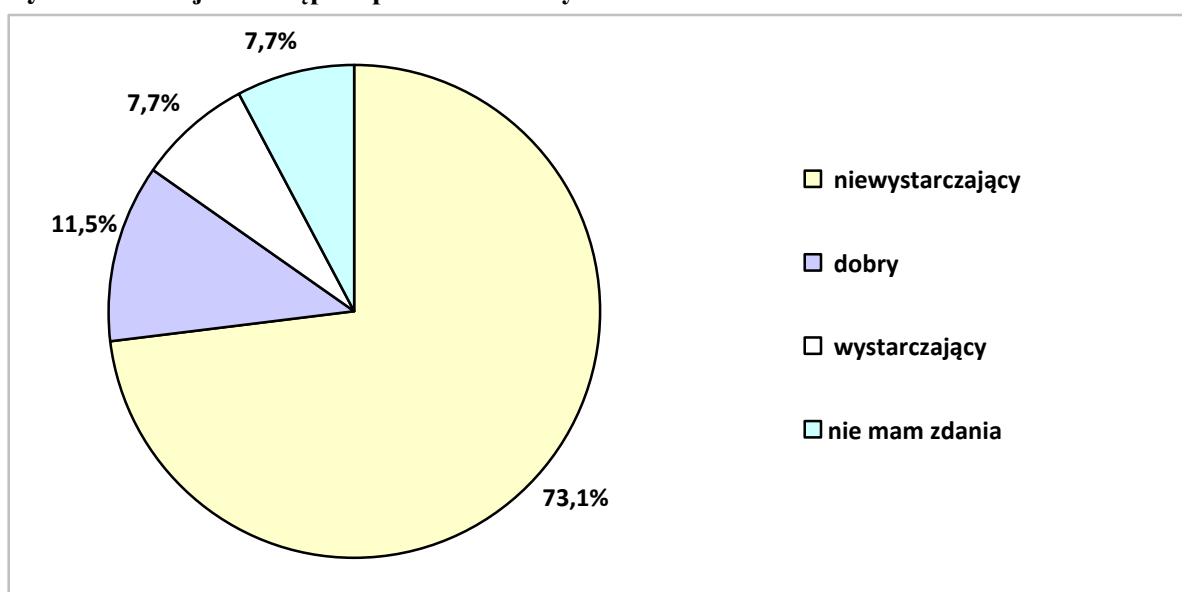
Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w mieście

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w mieście bądź obejmujące zasięgiem działania jego mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych.

W pierwszej kolejności zaliczyli do nich: Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. Ważną rolę do odegrania przypisali również Policji, placówkom oświatowym i poradniom rodzinnym. Zwrócili także uwagę na jednostki ochrony zdrowia, ośrodek terapeutyczny „Profil”, jednostki kultury, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.

Kolejne kwestie poruszone w ankiecie dotyczyły dostępności w mieście placówek służby zdrowia, oświatowo-wychowawczych, kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych. Jednocześnie poproszono badanych o wskazanie deficytów w powyższym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają wykresy, które zostały zamieszczone poniżej.

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w mieście?

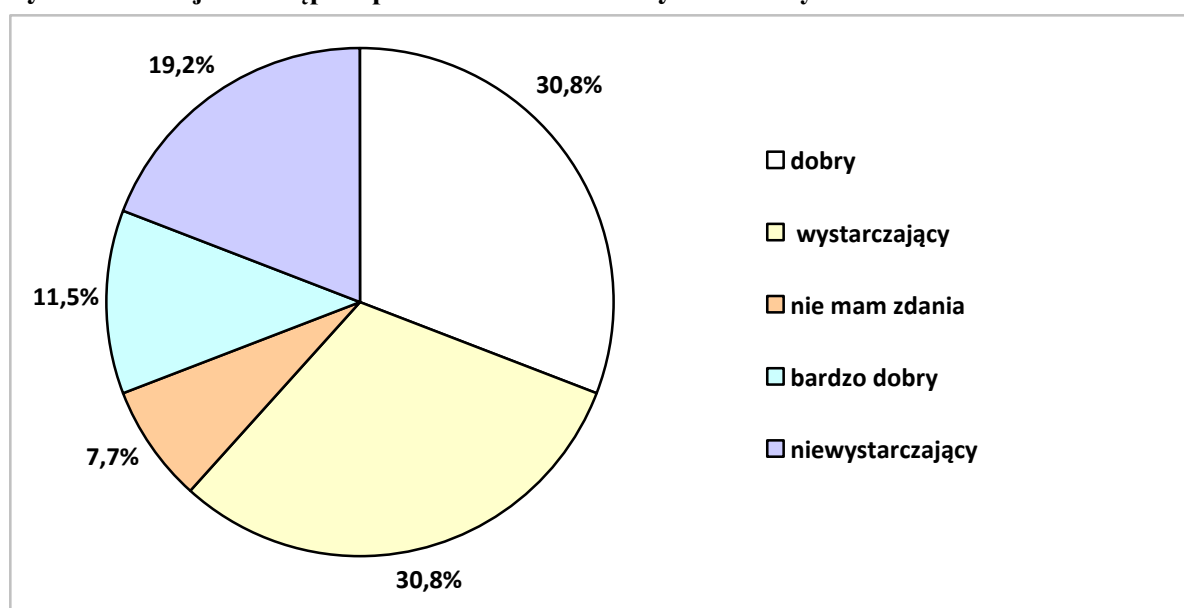
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Przytłaczająca większość respondentów (73,1%) negatywnie oceniła dostępność placówek służby zdrowia w mieście. Prawie 8% z nich uznało ją za wystarczającą, 11,5% za dobrą, a 9,7% badanych nie miało w tej sprawie zdania. Nikt nie przyznał oceny bardzo dobrej.

Do lekarzy, których w mieście brakuje bądź do których trudno się dostać, ankietowani zaliczali najczęściej: kardiologa, neurologa, psychiatrę, geriatrę, endokrynologa, ortopedę, chirurga, diabetologa, okulistę, onkologa, reumatologa, dermatologa, pulmonologa, lekarza rodzinnego, stomatologa i pediatrę.

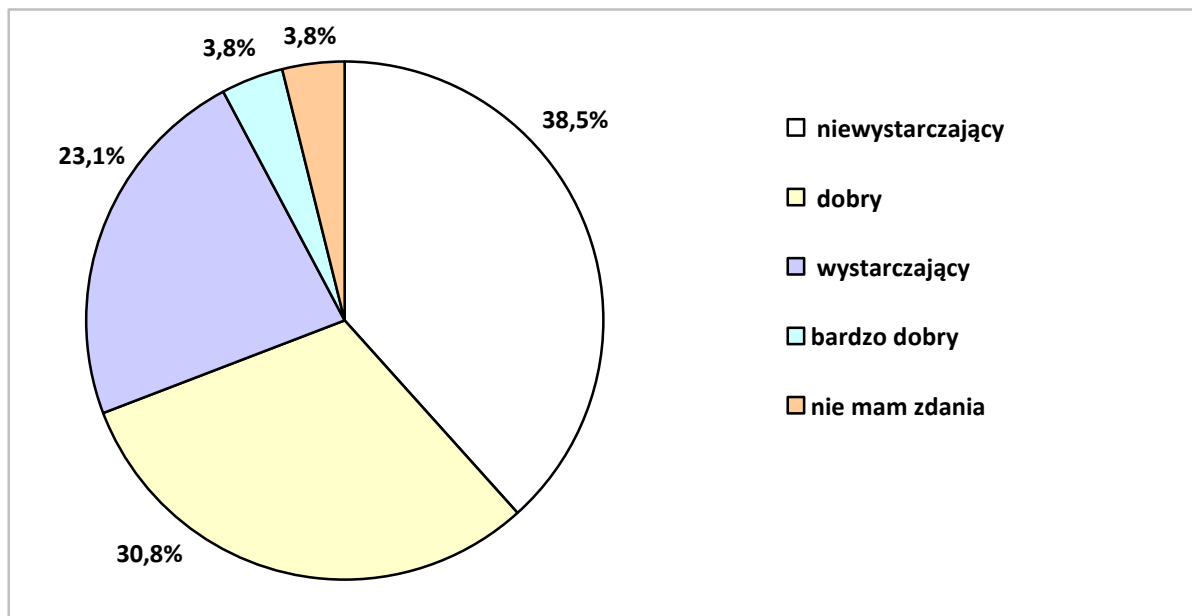
Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w mieście

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość respondentów zdecydowanie pozytywnie oceniła dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w mieście. Za wystarczający i dobry uznało go ponad 61%, a za bardzo dobry 11,5% badanych. Negatywnie dostępność placówek oświatowo-wychowawczych w mieście oceniło 19,2% ankietowanych. Zdania w tej sprawie nie miało 7,7% respondentów.

Wykres 7. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w mieście?

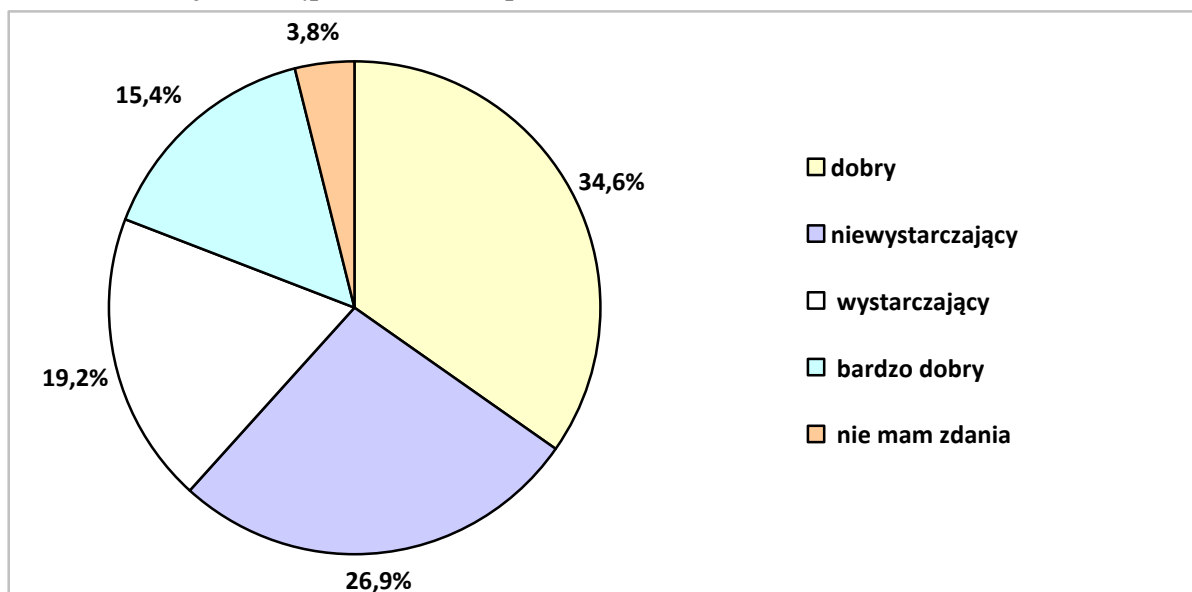

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Podobnie jak w przypadku placówek oświatowych, także dostęp do placówek kulturalnych w mieście oceniono pozytywnie – takie zdanie wyraziło w sumie 57,7% badanych. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że aż 38,5% ankietowanych dostęp ów ocenia negatywnie. Zdania w tej sprawie nie miało 3,8% respondentów.

Wskazując placówki kulturalne, których w mieście brakuje bądź do których dostęp jest ograniczony, badani wymieniali kino, teatr, domy kultury, kluby i placówki dla dzieci i młodzieży, warsztaty terapii zajęciowej dla niepełnosprawnych.

Wykres 8. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w mieście?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

34,6% respondentów dobrze oceniło dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w mieście, a 19,2% przyznało, że jest on wystarczający. 26,9% badanych uznało jednak, że jest on niewystarczający, a bardzo dobrą opinię w tej sprawie przedstawiło 15,4% ankietowanych. Zdania na ten temat nie miało 3,8% respondentów.

Wśród deficytów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani najczęściej wymieniali niedostatek takich obiektów, jak: boiska, siłownie, ścieżki rowerowe, obiekty sportowe oferujące bezpłatne zajęcia dla dzieci i dorosłych oraz lodowisko.

14. BEZROBOCIE

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Żaganiu, w latach 2011-2013 liczba osób bezrobotnych w mieście ulegała niewielkim zmianom; od 1 590 na koniec 2011 roku poprzez 1 638 osób na koniec roku następnego do 1 593 osób na koniec roku 2013.

Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, których liczba na koniec kolejnych lat wyniosła: 925, 944, 892. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Bezrobotni w mieście według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba bezrobotnych w mieście	1 590	1 638	1 593
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	9,0	9,4	9,3
liczba bezrobotnych kobiet w mieście	925	944	892
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	58,1	57,6	55,9

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żaganiu

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2011-2013 w powiecie żagańskim, województwie lubuskim i w kraju.

Tabela 30. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
stopa bezrobocia w powiecie żagańskim	25,7	25,0	25,7
stopa bezrobocia w województwie lubuskim	15,4	15,9	15,7
stopa bezrobocia w kraju	12,5	13,4	13,4

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2011-2013 powiat żagański charakteryzował się znacznie wyższą, w stosunku do województwa lubuskiego i kraju, stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie, jak i w województwie poziom bezrobocia w rozpatrywanym okresie nie ulegał istotnym zmianom.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w mieście ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2013 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Bezrobotni w mieście na koniec 2013 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

wiek	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
18-24 lata	231	132	57,1
25-34 lata	454	293	64,5
35-44 lata	328	201	61,2
45-54 lata	298	165	55,3
55-59 lat	225	101	44,8
60-64 lata	57	–	–
czas pozostawania bez pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
do 1 miesiąca	186	87	46,7
1-3 miesiące	317	152	47,9
3-6 miesięcy	339	204	60,1
6-12 miesięcy	360	190	52,7
12-24 miesiące	252	162	64,2
powyżej 24 miesięcy	139	97	69,7
staż pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
bez stażu	167	108	64,6
do 1 roku	242	167	69,0
1-5 lat	385	222	57,6

5-10 lat	243	135	55,5
10-20 lat	261	142	54,4
20-30 lat	207	92	44,4
30 lat i więcej	88	26	29,5
wykształcenie	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
wyższe	166	108	65,0
policealne i średnie zawodowe	358	225	62,8
średnie ogólnokształcące	182	132	72,5
zasadnicze zawodowe	520	226	43,4
gimnazjalne i niższe	367	201	54,7

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żaganiu.

Na koniec 2013 roku wśród bezrobotnych w mieście największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 18-34 lata, często bez doświadczenia zawodowego (łącznie 685 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia od 3 do 6 miesięcy i od 6 do 12 miesięcy (w sumie 699 osób), osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat (385 osób) i ze stażem pracy od 10 do 20 lat (261 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (520 osób) oraz gimnazjalnym i niższym (367 osób).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 35-44 lata (328 osób) i 45-54 lata (298 osób), osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy (317 osób), osoby ze stażem pracy od 5 do 10 lat (243 osoby) oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (358 osób).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata (64,5%) i 35-44 lata (61,2%), osób pozostających bez pracy długotrwale, powyżej 24 miesięcy (69,7%), osób ze stażem pracy do roku (69,0%) i bez stażu pracy (64,6%) oraz osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (72,5%) i wyższym (65,0%).

Analizując sytuację na rynku pracy, warto pamiętać, że województwo lubuskie, a także wchodzący w jego skład powiat żagański należą do tych regionów naszego kraju, w których od lat wskaźniki dotyczące bezrobocia rejestrowane są na najwyższych poziomach. Brak zatrudnienia jest więc na tym terenie jednym z najpoważniejszych problemów społecznych. Nie należy przy tym zapominać, że pozostawanie bez pracy prowadzi do powstawania kolejnych problemów, wśród których bardzo dotkliwie odczuwanym przez doświadczonych nim osoby i rodziny jest radykalne obniżenie statusu materialnego. Może to być powodem rozlicznych dysfunkcji, ograniczania udziału w życiu społecznym, utraty możliwości realizowania planów życiowych i rozwoju.

Sytuacja ta wymaga szczególnej uwagi ze strony instytucji pomocowych i służb społecznych, przed którymi stoi niezwykle trudne zadanie w zakresie niwelowania skutków bezrobocia.

15. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak dostatecznej opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości. Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Bezdomność w mieście Żagań utrzymuje się na niezbyt wysokim poziomie, ale na uwagę zasługuje fakt, że wykazuje wyraźną tendencję wzrostową, o czym świadczy zwiększająca się z roku na rok liczba rodzin, którym przyznano wsparcie z powodu bezdomności w latach 2011-2013.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z terenu miasta świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, posiłek) oraz schronienia. Jak już wspomniano wyżej, w latach 2011-2013 rosła liczba rodzin i przebywających w nich osób objętych wsparciem z powodu bezdomności (liczba rodzin: z 22 w 2011 r. do 33 w 2013 r., liczba osób w rodzinach z 33 w 2011 r. do 44 w 2013 r.).

16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań.

Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 32. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Skutecznie przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminacja ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań związanych z profilaktyką wspomnianych problemów i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych.

Na szczeblu miasta działania te wyznaczane są w ramach miejskich programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do miejskiej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w mieście Żagań w latach 2011-2013.

Tabela 33. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w mieście w latach 2011-2013

wielkość wydatków	2011 r.	2012 r.	2013 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	552 221,14	556 541,59	481 026,79
na przeciwdziałanie narkomanii	40 486,83	29 365,15	32 657,27
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	1 961,00	5 368,00	5 100,00
razem	594 669,00	591 274,74	518 724,06

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żaganiu.

W latach 2011-2013 roku ogólna wysokość kwot wydatkowanych w mieście na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie spadała z roku na rok (z 594 669,00 zł w 2011 r. do 518 724,06 zł w 2013 r.). W analizowanym okresie wahaniom ulegała wysokość kwot przeznaczanych na walkę z alkoholizmem i narkomanią, natomiast środki wykorzystywane na przeciwdziałanie przemocy domowej znacząco wzrosły w latach 2012-2013 w stosunku do roku 2011.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa miejska komisja rozwiązywania problemów alkoholowych.

Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w Żaganiu oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność MKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w mieście w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w mieście	103	106	93
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	48	29	40
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	148	151	115
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	1	0	0
liczba pozytywnych opinii MKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	148	151	115
liczba negatywnych opinii MKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba osób, z którymi MKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	58	63	30
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których MKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	27	13	16
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA	11	0	68
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których MKRPA skierowała na terapię	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym MKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żaganiu.

W latach 2011-2013 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w mieście zmieniała się (ze 103 w 2011 r. poprzez 106 w 2012 r. do 93 w 2013 r.; limit punktów uchwalony przez Radę Miejską wynosił na koniec 2013 r. 130). Liczba przeprowadzonych w nich kontroli wahała się (od 48 w 2011 r. poprzez 29 w 2012 r. do 40 w 2013 r.), podobnie jak liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz liczba pozytywnych opinii w sprawie owych zezwoleń. Negatywnych opinii w tej sprawie nie wydawano, w analizowanym okresie podjęto 1 decyzję o cofnięciu zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W ramach podejmowanych działań MKRPA przeprowadzała również rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu. W 2013 roku liczba osób nimi objętych była wyraźnie niższa niż w latach poprzednich. Wahaniom ulegała liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których MKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, najwięcej takich wniosków było w 2011 roku. Największy wzrost dotyczył jednak liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA; od 11 w 2011 r. do 68 w 2013 r. Nie

skierowano żadnej osoby na terapię, nie złożono również w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie żadnego zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Obok Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, istotną funkcję w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w mieście pełnią inne jednostki i grupy wsparcia. Ich wykaz zawiera poniższa tabela.

Tabela 35. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie w mieście

nazwa jednostki	adres
Punkt Informacyjno-Konsultacyjny	ul. Pstrowskiego 3, 68-100 Żagań
Stowarzyszenie Klubu Abstynenta „Promyk”	ul. Buczka 6, 68-100 Żagań
Grupa AL-ANON	68-100 Żagań
Grupa AA	68-100 Żagań
Ośrodek Terapeutyczny „Profil”	ul. Jana Pawła II 1, 68-100 Żagań
Interdyscyplinarny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	ul. Pstrowskiego 3, 68-100 Żagań
Świetlica Opiekuńcza „Tęczowa Świetlica”	ul. Pstrowskiego 3, 68-100 Żagań
Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza „Mały Zakątek Nieba”	ul. Szkolna 43 a, 68-100 Żagań
Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza	ul. Podgórna 16, 68-100 Żagań
Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza im. Św. Marii De Mattis	Pl. Klasztorny 8, 68-100 Żagań

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żaganiu.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w mieście świadczy również Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2011-2013 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagają się z alkoholizmem i przemocą domową.

Liczba beneficjentów korzystających ze wsparcia OPS w związku z przemocą w rodzinie bardzo wyraźnie rosła z roku na rok (liczba rodzin: z 17 w 2011 r. do 69 w 2013 r., liczba osób w rodzinach: z 58 w 2011 r. do 217 w 2013 r.).

Wahaniom ulegała natomiast liczba osób objętych pomocą z powodu alkoholizmu (liczba rodzin: z 70 w 2011 r. poprzez 64 w 2012 r. do 67 w 2013 r., liczba osób w rodzinach z 99 w 2011 r. poprzez 82 w 2012 r. do 99 w 2013 r.).

17. PROBLEMY RÓWNOŚCI PŁCI

Polityka równości szans płci jest celowym, systematycznym i świadomym ocenianiem prowadzonych działań z perspektywy wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn, które ma

na celu przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć i osiągnięcie równości kobiet i mężczyzn. Problemy oraz doświadczenia kobiet i mężczyzn powinny być integralnym elementem planowania, wdrażania i monitorowania realizowanych programów i projektów, aby nierówność się nie utrwałała, a kobiety i mężczyźni odnosili równe korzyści. Dzięki wdrażaniu zasady równości szans płci w realizowanych przedsięwzięciach, odpowiadają one lepiej na specyficzne potrzeby zarówno kobiet, jak i mężczyzn.

Według Komisji Europejskiej barierami równości płci są:

- segregacja pionowa i pozioma rynku pracy,
- różnice w płacach kobiet i mężczyzn,
- mała dostępność elastycznych form czasu pracy,
- niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych,
- niski udział kobiet w podejmowaniu decyzji,
- przemoc ze względu na płeć,
- niewidoczność kwestii płci w ochronie zdrowia,
- niewystarczający system opieki przedszkolnej,
- stereotypy płci we wszystkich obszarach,
- dyskryminacja wielokrotna, szczególnie w odniesieniu do kobiet starszych, imigrujących, niepełnosprawnych, należących do mniejszości etnicznych.

Wprowadzenie w życie zasad polityki równości płci wymaga przeprowadzenia analizy sytuacji kobiet i mężczyzn, która opiera się na przedstawieniu danych ilościowych i jakościowych w podziale na płeć oraz odniesieniu się do występujących barier równości płci.

W rozpatrywanym okresie struktura ludności Żagania pod względem płci nie ulegała zasadniczym zmianom. W latach 2011-2013 w mieście było więcej kobiet niż mężczyzn. W poszczególnych latach na 100 mężczyzn przypadało po 107 kobiet. Odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności miasta pozostawał, jak widać, na podobnym poziomie.

Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36. Udział kobiet w liczbie ludności miasta w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba ludności miasta ogółem	26 664	26 653	26 492
liczba kobiet	13 797	13 768	13 704
udział kobiet w liczbie ludności miasta ogółem	51,7	51,6	51,7

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W analizowanym okresie kobiety stanowiły ponad połowę ogólnej liczby osób bezrobotnych w mieście, przy czym ich udział w liczbie osób bezrobotnych zmalał nieco w 2013 roku. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w mieście w latach 2011-2013

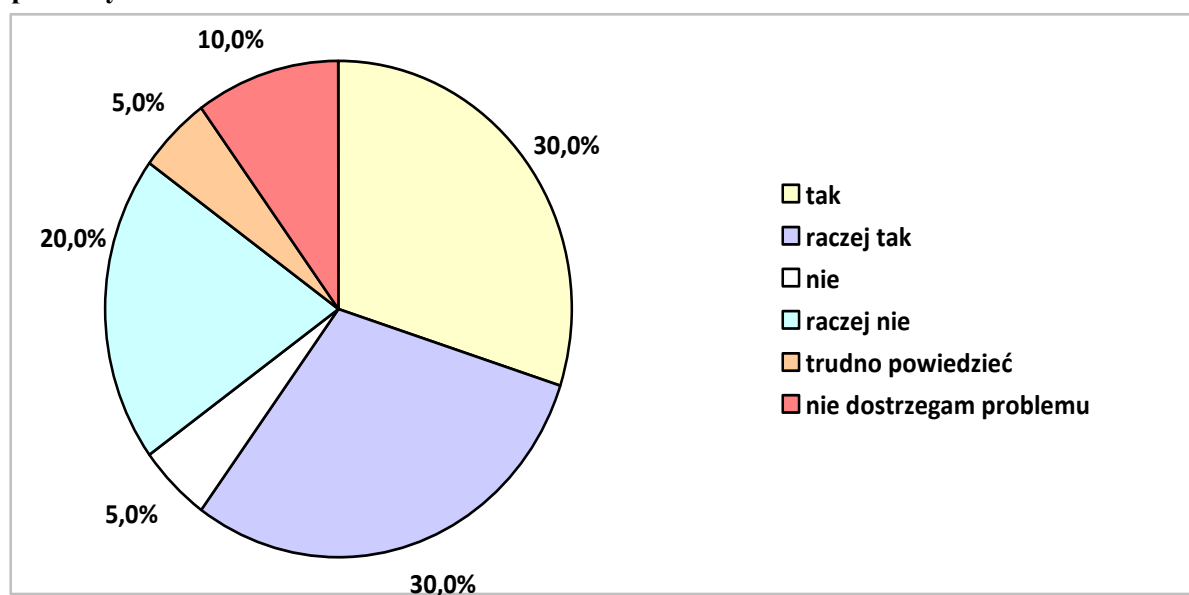
	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba osób bezrobotnych w mieście ogółem	1 590	1 638	1 593
liczba bezrobotnych kobiet	925	944	892
udział kobiet bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	58,1	57,6	55,9

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W ramach diagnozy sytuacji w zakresie równości płci w mieście przeprowadzono badanie przy zastosowaniu anonimowej ankiety, w której pytano o wybrane zagadnienia dotyczące równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć. Do analizy przedłożono 18 ankiet wypełnionych przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej i wybranych losowo mieszkańców miasta.

W pierwszym pytaniu poproszono badanych o odpowiedź na pytanie, czy istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn jest dużym problemem społecznym. Łącznie 60,0% ankietowanych uznało, że jest lub raczej jest to duży problem społeczny. Odmiennego zdania było łącznie 25,0% respondentów. Skali problemu nie potrafiło określić 5,0%, a 10,0% w ogóle nie dostrzega istnienia tego problemu. Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

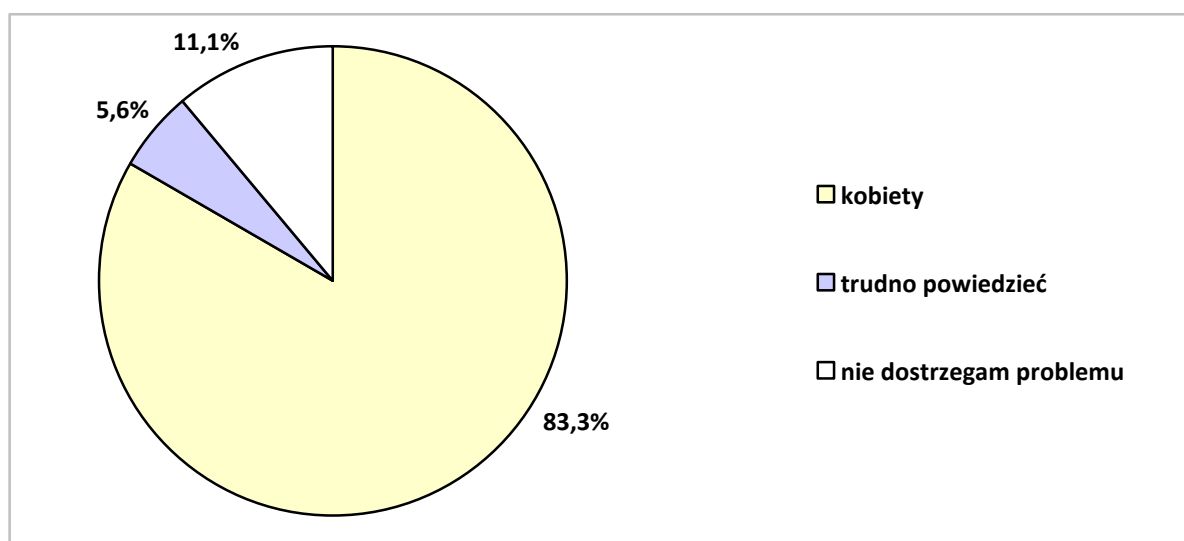
Wykres 9. Czy postrzega Pan(-i) istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn jako problem społeczny?

Dane z badania ankietowego.

Zasada równości szans płci nie jest zasadą dotyczącą tylko kobiet, tworzoną przez kobiety i dyskryminującą mężczyzn, ani też nie ma na celu doprowadzenia do tego, aby kobiety i mężczyźni stali się tacy sami. Ma ona ograniczać dyskryminację zarówno kobiet, jak i mężczyzn, przypisując taką samą wartość społeczną, równe prawa oraz równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju) kobietom i mężczyznom. Z tego względu w następnym pytaniu zapytano respondentów, kto jest bardziej zagrożony problemem nierówności szans kobiet i mężczyzn. Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10. Kto jest bardziej zagrożony problemem nierówności szans kobiet i mężczyzn w mieście?

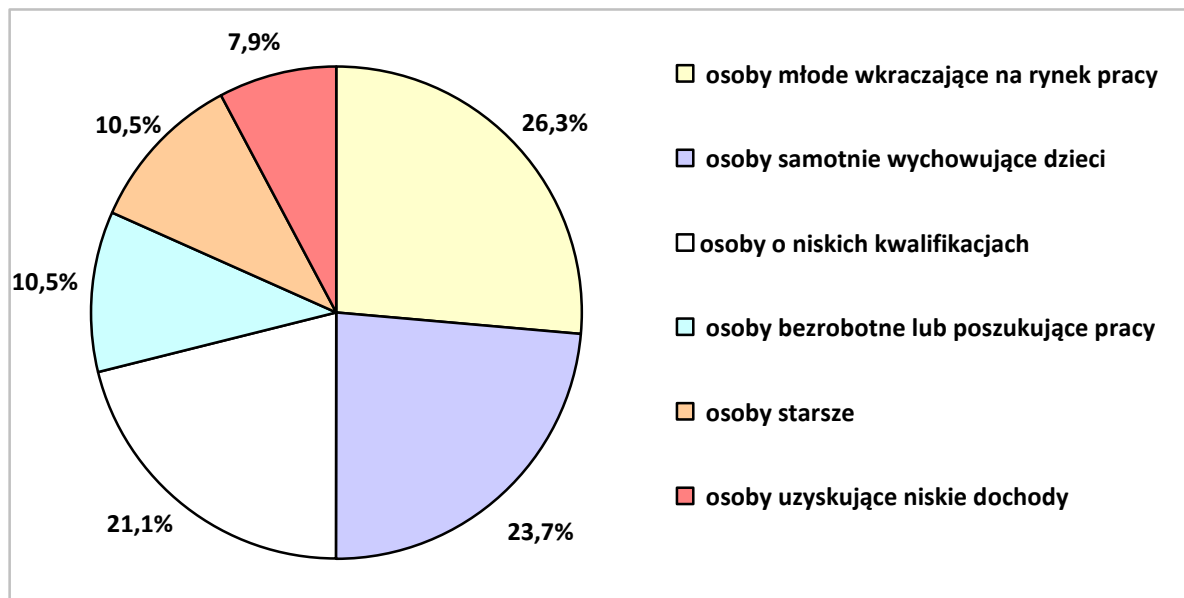

Dane z badania ankietowego.

Warto zauważyć, że większość badanych (83,3%) stwierdziła, że zagrożone problemem nierówności są kobiety. 16,7% ankietowanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie lub w ogóle nie dostrzegło tego problemu, a nikt nie odpowiedział, że problem ten dotyczy mężczyzn.

Odpowiadając na następne pytanie ankiety, respondenci wskazywali grupy osób, najbardziej zagrożone w mieście dyskryminacją ze względu na płeć. Najczęściej wskazywano odpowiedź, że są to osoby młode wkraczające na rynek pracy (26,3%), osoby samotnie wychowujące dzieci (23,7%), osoby o niskich kwalifikacjach (21,1%), osoby bezrobotne lub poszukujące pracy (10,5%) oraz osoby starsze (10,5%), a także osoby uzyskujące niskie dochody (7,9%). Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

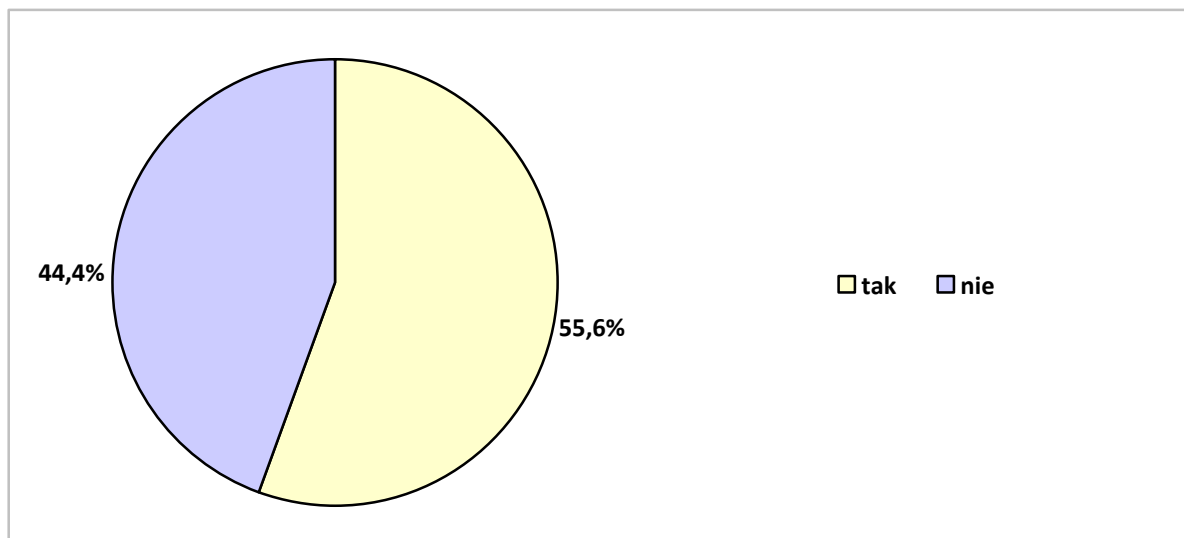
Wykres 11. Jakie grupy mieszkańców miasta są zagrożone dyskryminacją ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Kolejne pytanie dotyczyło opinii na temat ograniczenia możliwości kariery zawodowej. 55,6% respondentów uważa, że płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej. Natomiast 44,4% badanych jest przekonana, że płeć nie ogranicza jednak możliwości w tym zakresie. Rozkład odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

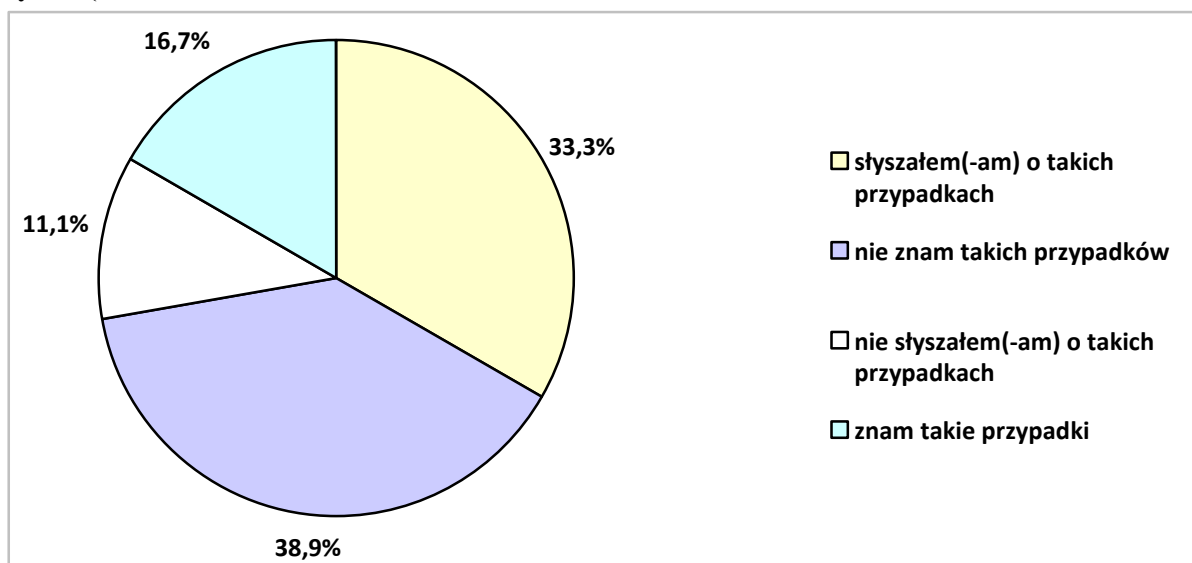
Wykres 12. Czy Pan (-i) zdaniem płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej?

Dane z badania ankietowego.

Następnie zapytano ankietowanych, czy znają w mieście przypadki dyskryminacji ze względu na płeć, lub czy słyszeli o takich przypadkach. 38,9% badanych nie zna takich przypadków, ponad 11,1% nie słyszało o takich przypadkach, a 33,3% o nich słyszało, natomiast 16,7% zna takie przypadki. Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

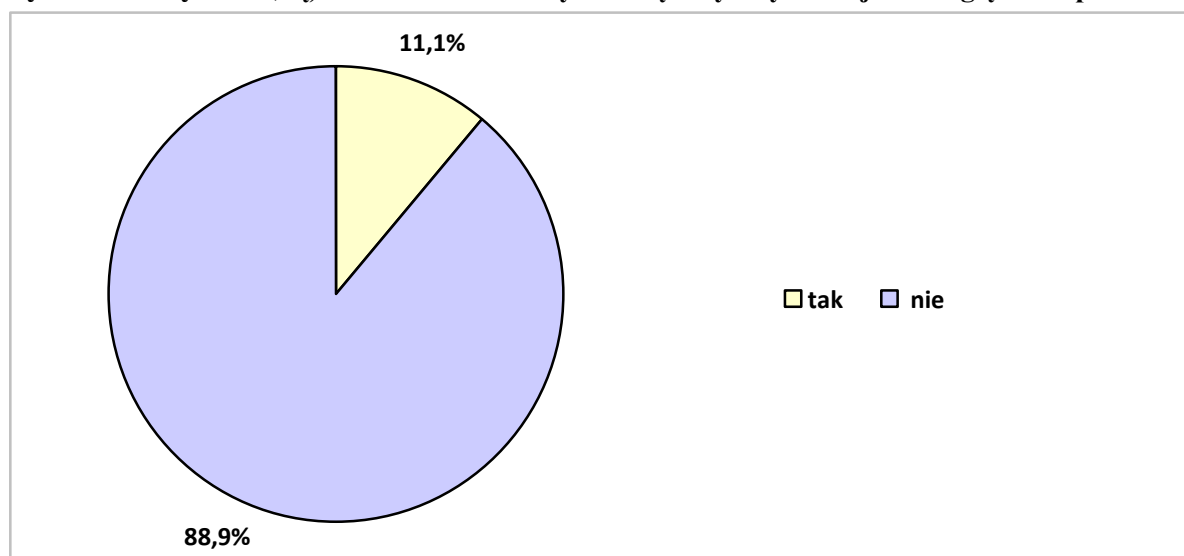
Wykres 13. Czy zna Pan(-i) przypadki dyskryminacji ze względu na płeć w mieście lub o nich słyszał (-a)?

Dane z badania ankietowego.

Na pytanie, czy ich osobiście lub członków ich rodzin dotknęła dyskryminacja ze względu na płeć, zdecydowana większość ankietowanych odpowiedziała, że dyskryminacja nie dotknęła ani ich, ani członków ich rodzin (88,9%). Tylko 11,1% osób zetknęło się z dyskryminacją wśród najbliższych. Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

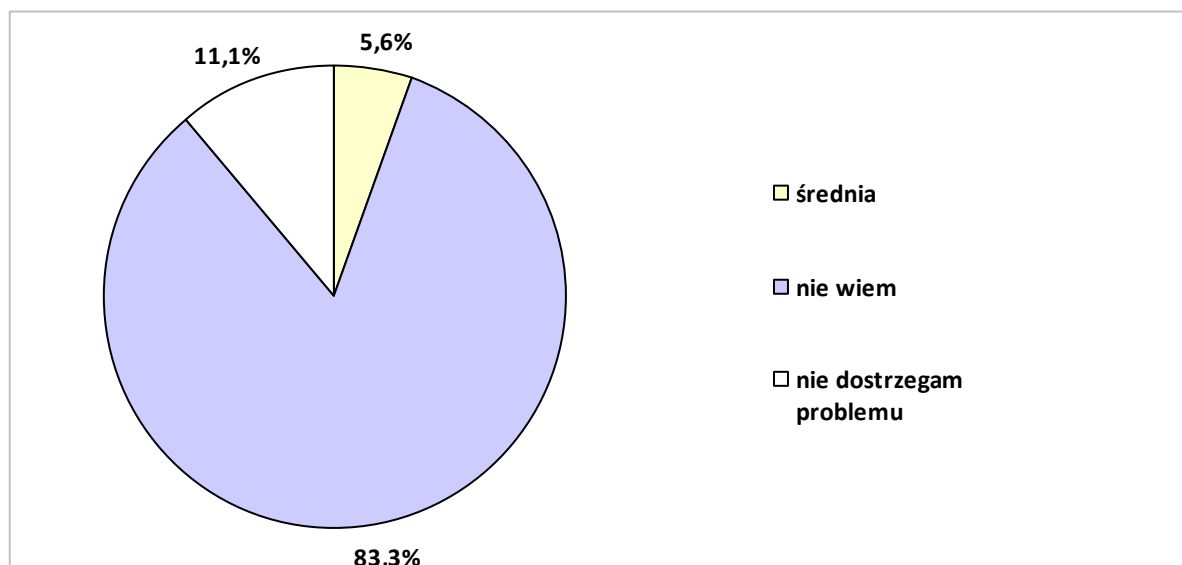
Wykres 14. Czy Pana(-ią) lub członka rodziny dotknęła dyskryminacja ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Kolejne pytanie dotyczyło skali występującej w mieście dyskryminacji ze względu na płeć. Odpowiedzi na to pytanie nie jest w stanie określić aż 83,3% ankietowanych, nie dostrzega problemu ponad 11,1%. Problem dostrzega, a jego skalę określa jako średnią 5,6% badanych. Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 15 Jeśli dyskryminacja ze względu na płeć jest problemem w mieście, jaka jest jego skala?

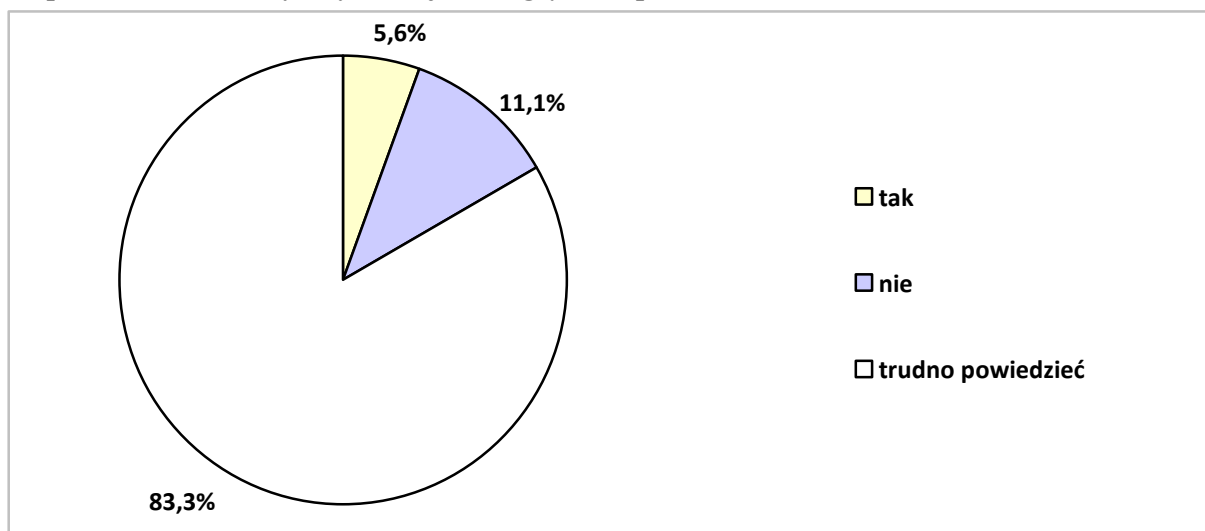

Dane z badania ankietowego.

Ankietowani udzielali również odpowiedzi na pytania dotyczące prowadzonych w mieście działań na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć.

Z udzielonych odpowiedzi wynika, że takie działania są bardzo trudne do określenia przez mieszkańców miasta, dlatego aż (83,3%) respondentów nie jest w stanie ich zidentyfikować. Jednocześnie 11,1% uznało, że nie prowadzi się takich działań, a tylko 5,6% je dostrzega. W związku z tym jedynie 5,6% dobrze ocenia prowadzone w tym zakresie działania, a aż 94,4% ankietowanych nie jest w stanie ich ocenić. Szczegółowy rozkład udzielonych odpowiedzi przedstawiają dwa poniższe wykresy.

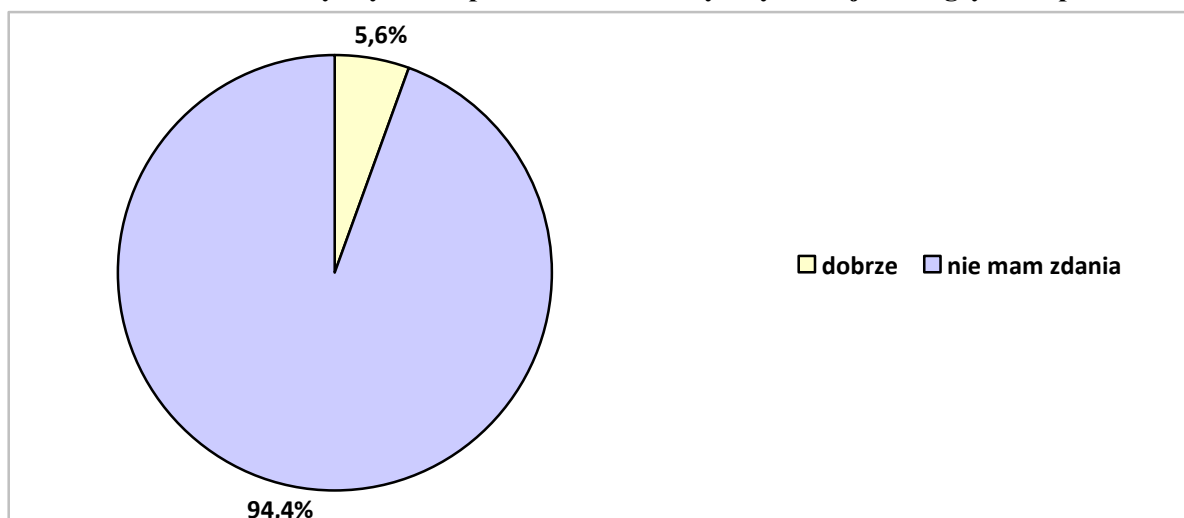
Wykres 16. Czy w mieście są prowadzone działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Wykres 17. Jeżeli są prowadzone, to jak Pan(-i) ocenia prowadzone w mieście działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Z przeprowadzonego badania wynika, że dla 60% ankietowanych nierówność szans kobiet i mężczyzn stanowi problem społeczny. Ponad 80% respondentów uważa, że problem ten zagraża wyłącznie kobietom.

Na podstawie analizy przytoczonych badań ankietowych można stwierdzić, iż problemy dotyczące równości płci w mieście koncentrują się głównie w obszarze zatrudnienia. Jednocześnie ponad połowa ankietowanych uważa, że płeć stanowi ograniczenie możliwości kariery zawodowej. Ponad 90% respondentów nie wie, jaka jest skala dyskryminacji ze względu na płeć w mieście lub jej nie dostrzega. Tylko nieliczni zetknęli się osobiście z tym problemem. Niewielu spośród badanych wie o prowadzonych w mieście działaniach na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub przeciwdziałaniu dyskryminacji ze względu na płeć, a w związku z tym niewielu jest w stanie je właściwie ocenić.

Planując działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie równości płci należy położyć nacisk na przyczynianie się do osłabienia istniejących nierówności w obszarze rynku pracy, a także uwzględnić zagadnienie równości płci w działaniach ukierunkowanych na wspieranie rodzin i wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

18. SYTUACJA DZIECKA

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w Żaganiu została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych.

W sumie do analizy przedłożono 8 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub, w przypadku ich braku, dyrektorów – z następujących placówek oświatowych:

- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Żaganiu (liczba uczniów – 319),
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 w Żaganiu (liczba uczniów – 296),
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 w Żaganiu (liczba uczniów – 132),
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 4 w Żaganiu (liczba uczniów – 101),
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 przy ZS nr 2 w Żaganiu (liczba uczniów – 360),
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 7 przy ZS nr 1 w Żaganiu (liczba uczniów – 519),
- Publiczne Gimnazjum nr 1 przy ZS nr 1 w Żaganiu (liczba uczniów – 358),
- Publiczne Gimnazjum nr 2 przy ZS nr 2 w Żaganiu (liczba uczniów – 369).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie placówki zatrudniają pedagoga, 3 logopedę (PSzP nr 1 – 0, PSzP nr 3 – 0, PSzP nr 7 – 0, Gimnazjum nr 1 i nr 2), 1 szkoła zatrudnia psychologa (Gimnazjum nr 1), a 4 pielęgniarkę (brak w SP nr 1, nr 3, nr 7, Gimnazjum nr 1 i nr 2). Żadna szkoła nie zatrudnia doradcy zawodowego.

118 uczniów spożywa bezpłatne posiłki, szacuje się, że dodatkowo 75 uczniów należałoby objąć takim dożywianiem.

Wszystkie placówki zapewniają uczniom dostęp do Internetu, i umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej, przy czym PSP nr 3 zgłosiła uwagę, iż sala gimnastyczna, którą dysponuje jest bardzo mała.

Klasy integracyjne funkcjonują w PSP nr 5.

Żadna szkoła nie sygnalizowała trudności uczniów z dojazdem na zajęcia.

Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła matematyczne, przyrodnicze, artystyczne, informatyczne) oraz zajęć językowych i rekreacyjno-sportowych. Również wszystkie placówki prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są zajęcia

wyrównawcze (8 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (7), logopedyczne (5), psychoterapeutyczne (2), socjoterapeutyczne (8), zajęcia rewalidacyjne (1) oraz zajęcia z arteterapii.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali na dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do bezradności opiekuńczo-wychowawczej rodziców, nadużywania alkoholu przez nich w obecności dzieci, przemocy domowej, zbyt małą ilość czasu poświęcanego dzieciom.

Pedagodzy zwracali również uwagę na zjawisko ubożenia rodzin. Powodowane jest ono głównie bezrobociem, które – na skutek wyjazdu jednego z rodziców w poszukiwaniu pracy za granicę – generuje problem eurosieroctwa. Ankietowani podkreślali także występowanie w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej problemów agresji i przemocy oraz sięgania po środki uzależniające (alkohol, papierosy).

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 38. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z miasta uczęszczających do szkół podstawowych

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
sięganie po alkohol		X
sięganie po narkotyki		X
palenie papierosów	13	
ucieczki z domu		X
kradzieże		X
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	19	
autoagresja		X
przestępczość ujawniona		X
niszczenie mienia szkolnego	18	

udział w grupach negatywnych		X
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	14	
przemoc w rodzinie	5	
zaniedbanie przez dom	38	
wykorzystywanie seksualne		X

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych miasta.

Tabela 39. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z miasta uczęszczających do szkół gimnazjalnych

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
sięganie po alkohol	4	
sięganie po narkotyki		X
palenie papierosów	27	
ucieczki z domu	1	
kradzieże	3	
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	14	
autoagresja	2	
przestępczość ujawniona	7	
niszczenie mienia szkolnego	5	
udział w grupach negatywnych	6	
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	31	
przemoc w rodzinie	4	
zaniedbanie przez dom	25	
wykorzystywanie seksualne		X

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych miasta.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: zaniedbanie przez dom, sięganie przez uczniów po papierosy, stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego oraz niszczenie mienia szkolnego.

W jakich obszarach należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców, by skuteczniej wspierać uczniów i rodziców?

Wskazując badania konieczne do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy dokładnie zbadać sytuację bytową rodzin i problem eurosieroctwa, będącego następstwem postępującego ubożenia społeczeństwa

i wyjazdów rodziców za granicę w poszukiwaniu zatrudnienia. Zdaniem badanych trzeba również zdiagnozować zachowania negatywne w środowisku szkolnym i rodzinnym, w tym problemy zaniedbań w domu rodzinnym, ze szczególnym uwzględnieniem problemów uzależnień, agresji i przemocy domowej. W opinii ankietowanych trzeba również dokładnie rozpoznać wykorzystywane przez rodziców metody wychowawcze oraz skutki ich stosowania.

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, badani wskazywali głównie na potrzebę prowadzenia pedagogizacji rodziców, organizowania warsztatów, pogadank, konkursów i prezentacji profilaktycznych oraz spotkań ze specjalistami. Podkreślono konieczność zaplanowania i właściwego koordynowania udzielanej pomocy, czemu ma służyć Szkolna Komisja Opiekuńczo-Wychowawcza.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się regularne spotkania zgodnie z wyznaczonymi terminami, konsultacje indywidualne, rozmowy telefoniczne, zebrania, dyżury, pogadanki, spotkania edukacyjno-terapeutyczne, organizowane są imprezy i uroczystości szkolne. Rodzice biorą udział w lekcjach otwartych, warsztatach i pracach Rady Rodziców, współpracują przy konstruowaniu planu lekcji wychowawczych, świadczą prace (np. remontowe) na rzecz szkoły oraz prowadzą „doradztwo zawodowe” prezentując swoje profesje na lekcjach temu poświęconych.

Rodzice dzieci uczęszczających do placówki stale zachęceni są do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły, pomagają niejednokrotnie przy organizacji wycieczek, biwaków i innych imprez szkolnych.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Na pytanie o ocenę współpracy szkół z organizacjami i instytucjami wspierającymi dzieci i młodzież, przedstawiciele wszystkich, poza dwiema (SP nr 1 i nr 2), badanych placówek odpowiedzieli pozytywnie i stwierdzili, że współpraca z w/w instytucjami jest zadowalająca.

Do podmiotów tych zaliczyli m. in.: Urząd Miasta, Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rejonowy i kuratorów sądowych, Muzeum, Policję, Straż Miejską, Straż Pożarną, Caritas,

Nadleśnictwo, Związki Kombatantów i Sybiraków, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Związek Harcerstwa Polskiego, Polską Akcją Humanitarną oraz Ośrodek Terapeutyczny „Profil”.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność świadczenia takiego wsparcia rodzinom, aby mogły zapewnić dzieciom zaspokajanie najważniejszych potrzeb i wszechstronny rozwój.

Postulat ten dotyczył dzieci z rodzin najuboższych, którym należy udzielić wsparcia finansowego i rzeczowego (dożywianie), ale także pomóc wyrównać szanse edukacyjne i zorganizować wypoczynek letni i zimowy. Zgłoszono również potrzebę zatrudnienia psychologa dziecięcego dostępnego dla szkół, w razie konieczności pilnej interwencji.

Zwracano także uwagę na niedostatek świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży oraz nieodpowiednią często do ich potrzeb ofertę spędzania wolnego czasu.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Odnosząc się do sposobu, w jaki szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w mieście, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na możliwość zagospodarowania czasu wolnego, m.in. poprzez organizowanie, w większym niż dotychczas wymiarze, zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, imprez szkolnych oraz wypoczynku.

Podkreślano dużą rolę pedagogizacji rodziców, którym szkoła może w razie potrzeby ułatwić kontakt ze specjalistą. Zwrócono także uwagę na rolę prowadzenia systematycznych działań profilaktycznych w zakresie zapobiegania uzależnieniom i przemocy w rodzinie, a także organizowania akcji charytatywnych na rzecz najuboższych rodzin. Tu jako przykład podano przygotowywanie paczek świątecznych ze Szkolnym Klubem Wolontariusza. Ankietowani podkreślali również wagę i korzyści płynące ze współpracy szkoły z różnymi instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny w mieście. W tym kontekście wymieniono przykład dobrej współpracy z parafią WNMP, która prowadzi świetlicę i organizuje wyjazdy wakacyjne dla dzieci.

19. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS-u, liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie

z niemal 6,5 miliona, w 2010 roku do co najmniej 9,6 miliona w 2035 roku, co stanowić będzie 26,7% całej populacji kraju.

Struktura wiekowa ludności Żagania jest w pewnym sensie potwierdzeniem tej tendencji. W ostatnich latach ma tutaj miejsce wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym kurczeniu się populacji młodszych grup wiekowych. Dane szczegółowe zawiera poniższa tabela.

Tabela 40. Struktura wiekowa ludności miasta w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	4 944	4 935	4 846
liczba osób w wieku produkcyjnym	17 654	17 419	17 026
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	4 063	4 242	4 455
ogółem	26 661	26 596	26 327

Dane Urzędu Miasta Żagań.

Z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej miasta wynika, że systematycznie wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności; w latach 2011-2013 wynosił on odpowiednio: 15,2%, 15,9% i 16,9%.

Należy także mieć na uwadze malejącą dzietność rodzin, a z drugiej strony wydłużający się średni okres życia. Stanowi to dobitne potwierdzenie procesu starzenia się społeczeństwa i jest bardzo niekorzystną przesłanką, a zarazem wyzwaniem dla służb i instytucji realizujących założenia polityki społecznej. Sytuacja ta wymaga ukierunkowania działań pomocowych w większym stopniu na potrzeby ludzi starszych, aby udzielać odpowiedniego do potrzeb wsparcia – materialnego bądź rzeczowego, ale także zapewnić dostęp do usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz zorganizować różnorodne formy aktywizacji ruchowej, towarzyskiej i kulturalnej.

Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, należy oczekiwać, że problemy związane z wiekiem będą w kolejnych latach ulegać nasileniu. Osoby starsze są z reguły bardziej narażone na choroby. Wiąże się z tym problem występowania niepełnosprawności i uzależnienia od pomocy innych.

W ramach swojej działalności OPS świadczy także usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze. Są to szczególne formy pomocy kierowane przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które pozbawione są opieki i pomocy ze strony rodziny. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. Dane na temat tego rodzaju pomocy zawiera poniższa tabela.

Tabela 41. Wybrane formy wsparcia udzielanego przez OPS w latach 2011-2013

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
usługi opiekuńcze	68	74	68	67	74	68	73	81	78
specjalistyczne usługi opiekuńcze	8	7	6	8	7	6	9	8	7

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

Innego rodzaju ważnymi problemami, z którymi borykają się osoby w podeszłym wieku są: istotne obniżenie poziomu życia, samotność oraz poczucie nieprzydatności i niedostosowania do wymogów współczesnego świata.

Dla takich właśnie osób powstał w Żaganiu Dom Dziennego Pobytu działający w ramach utworzonego przy OPS Centrum Usług Opiekuńczych. Zapewnia on osobom w wieku emerytalnym lub o niepełnej sprawności psychofizycznej pomoc i udział w aktywnych formach życia społecznego, takich jak: prelekcje, zajęcia plastyczne, muzyczne, teatralne, relaksacyjne, wycieczki, zabawy taneczne, konkursy i warsztaty.

W ramach Centrum działa także punkt rehabilitacyjny dla osób starszych. Prowadzone są tam różne formy rehabilitacji: ćwiczenia indywidualne i grupowe, masaże, zabiegi przy użyciu sprzętu rehabilitacyjnego, a także zabiegi światłolecznice.

Warto w tym miejscu wspomnieć o Uniwersytecie III Wieku oraz istniejących w Żaganiu licznych organizacjach pozarządowych, które działają na rzecz osób starszych bądź adresują swoją działalność do takich osób, lub zrzeszają seniorów umożliwiając im realizację pasji i zainteresowań. Są to m. in.: Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, liczne w Żaganiu stowarzyszenia byłych żołnierzy i pracowników wojska, związki działkowców i organizacje turystyczne.

20. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej

przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Z uwagi na to, że, jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności Żagania wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2002 roku.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w 2002 roku w Żaganiu mieszkało ogółem 4 197 osób niepełnosprawnych. Było wśród nich 2 348 kobiet i 1 849 mężczyzn. W ramach ogólnej liczby osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w mieście odnotowano 3 576 osób niepełnosprawnych prawnie i 621 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności miasta wynosił 15,7%.

Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych w mieście oraz wskazanie trendu tych zmian, zawierają dane dotyczące liczby rodzin w mieście, korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu wynika, że w latach 2011-2013 niepełnosprawność była drugim powodem przyznawania pomocy społecznej w mieście. W analizowanym okresie malała liczba rodzin, które korzystały z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 42. Rodziny w mieście korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2011-2013

	2011	2012	2013
liczba rodzin	469	433	431
liczba osób łącznie w rodzinach	837	740	779

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.

Należy dodać, że w 2013 roku Wydział Świadczeń Społecznych Urzędu Miasta Żagań wypłacił 1934 świadczenia (na łączną wartość 146 540 zł) w postaci dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego.

Warto w tym miejscu przytoczyć informacje Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu, dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydanych w latach 2011-2013 mieszkańcom miasta przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Z danych tych wynika, iż o ile liczba takich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w 2013 r. wyraźnie zmalała, o tyle liczba orzeczeń o niepełnosprawności

wydanych dzieciom w całym analizowanym okresie rosła z roku na rok. Dane w tym zakresie zawiera poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 43. Orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom miasta w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom z miasta do lat 16	92	93	111
liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom miasta powyżej 16 roku życia	849	868	763

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu.

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w mieście mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu, które dysponuje środkami na dofinansowanie uczestnictwa, wraz z opiekunami, w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się.

Dane dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych zgromadzone na potrzeby tego opracowania diagnostycznego lokują tę kwestię wśród najpoważniejszych problemów społecznych, z jakimi zmierzyć się muszą wszystkie służby i instytucje pomocowe działające na terenie Żagania.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego.

W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych analiza SWOT stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu miasta i obejmuje następujące obszary:

- bezrobocie i ubóstwo;
- rodzina, dziecko i młodzież;

- uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- bezdomność;
- starość;
- niepełnosprawność;
- kapitał społeczny i ludzki;
- inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

Obszar BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie przez pracowników socjalnych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym osób w wieku 45 lat i więcej • upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • rozpowszechnianie ofert pracy z zagranicy • prowadzenie działań mających na celu zachęcanie inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy • prowadzenie działań służących ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia • prowadzenie działań wpływających na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy • prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w mieście, w tym wśród kobiet • przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia • przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • nadmierna biurokracja w obsłudze osób bezrobotnych • podejmowanie aktywności zawodowej bez zawierania umów • wzrost liczby umów cywilnoprawnych • pojawienie się zjawiska eurosieroctwa • niewystarczająca liczba miejsc pracy
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczająca wiedza osób bezrobotnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy • korzystanie przez osoby bezrobotne z dostępu do europejskich rynków pracy • możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • wystarczająca wiedza osób bezrobotnych o usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia • brak nowych inwestorów tworzących miejsca pracy – niska liczba nowych miejsc pracy • brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych • wzrost poziomu nielegalnego zatrudnienia • postępujące zjawisko ubóstwa

<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszający się poziom bezrobocia, w tym wśród kobiet • niewzrastająca liczba osób bezrobotnych wymagających aktywizacji • możliwość znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież 	
--	--

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • efektywna praca socjalna • prowadzenie analiz potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego • prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin • istnienie sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • odpowiedni poziom opieki przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego • koordynowanie działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu • prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci • niewystarczający dostęp do opieki medycznej dla mieszkańców
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dostateczny dostęp do opieki przedszkolnej • odpowiedni poziom finansowania bazy dydaktycznej szkół podstawowych i gimnazjalnych • możliwość kontynuowania przez młodzież nauki na poziomie ponadgimnazjalnym • wystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży • dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • brak dobrego przepływu informacji między instytucjami wspierającymi rodziny, dzieci i młodzież • niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych • nieadekwatna do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego • niedostosowana do potrzeb rodzin dzieci i młodzieży oferta organizacji pozarządowych zajmujących się problemami tych grup • zbyt małe zaangażowanie dzieci i młodzieży w wolontariat • wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych, brak warunków do prowadzenia pracy socjalnej • wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego • brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci • słaba dostępność opieki medycznej • niewystarczający zakres świadczeń medycznych dostępnych dla mieszkańców

Obszar UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • zapewnianie dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień • zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia • kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe • prowadzenie wśród nauczycieli, rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień • diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych • badanie problemu nielegalnego obrotu alkoholem w mieście • inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • wykwalifikowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • zaprogramowane działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • tworzenie zespołów interdyscyplinarnych • podejmowanie działań mających na celu kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wystarczającej oferty dla osób uzależnionych i współuzależnionych ze strony organizacji pozarządowych działających na ich rzecz • brak motywacji do podejmowania zmian przez osoby uzależnione • niewystarczająca ilość programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy • trudna sytuacja socjalno-bytowa osób i rodzin skutkująca nadużywaniem alkoholu oraz stosowaniem przemocy wewnątrzrodzinnej
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami • funkcjonowanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • wystarczająca oferta organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień • zgodne z harmonogramem działania w zakresie przeciwdziałania przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> • nieefektywne działania w zakresie leczenia uzależnień • niewystarczająca pomoc psychospołeczna i prawna dla rodzin • nieskuteczne leczenie odwykowe • występowanie nielegalnej sprzedaży napojów alkoholowych • niewystarczająca ilość kadry pracującej z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie

<p>w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami zapewnienie poradnictwa i interwencji z powodu przemocy w rodzinie wszystkim potrzebującym wsparcia niezwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> wzrastająca liczba osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych sięganie przez nieletnich po alkohol i narkotyki brak wystarczającej oferty organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie wzrost liczby osób w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych
---	---

Obszar BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> prowadzenie działań zapobiegających bezdomności diagnozowanie problemu bezdomności prowadzenie działań na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy udzielanie wsparcia osobom bezdomnym przybywającym z innych gmin zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością prowadzenie działań uwrażliwiających mieszkańców na problemy osób bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> brak standaryzacji usług dla osób bezdomnych brak możliwości zapewnienia osobom bezdomnym schronienia zbyt mała ilość lokali socjalnych brak motywacji do zmiany swojej sytuacji przez osoby bezdomne
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wystarczająca wiedza dotycząca problemu bezdomności posiadanie przez bezdomnych wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia brak zjawiska dyskryminacji osób bezdomnych w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> świadomy wybór takiego trybu życia przez osoby bezdomne zwiększająca się liczba osób zagrożonych bezdomnością nieefektywne działania na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych ze względu na niskie kompetencje społeczno-zawodowe brak możliwości zapewnienia schronienia osobom bezdomnym w mieście wzrastająca liczba osób bezdomnych przybyłych z innych gmin niedostosowana do potrzeb oferta organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych niewystarczające wsparcie udzielane osobom wychodzącym z bezdomności

Obszar STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie sytuacji demograficznej miasta z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców • prowadzenie działań na rzecz wzmocnienia potencjału osób starszych m.in. funkcjonowanie Uniwersytetu III Wieku • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi • dysponowanie kadrą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych • zapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy (kluby seniora, dom dziennego pobytu) • kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej • prowadzenie działań mających na celu poprawienie warunków codziennego funkcjonowania osób starszych w mieście • prowadzenie działań umożliwiających osobom starszym kontynuowanie aktywności społecznej i zawodowej • prowadzenie wśród osób starszych działań prozdrowotnych • prowadzenie działań mających na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wolontariatu działającego na rzecz osób starszych • niewystarczający dostęp do placówek całodobowej opieki ZOL • utrudniony dostęp do placówek służby zdrowia i lekarzy specjalistów • niskie świadczenia emerytalne seniorów
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności miasta • możliwość wzmocnienia potencjału osób starszych w oparciu o zasoby miasta • posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy • wzrost liczby osób starszych korzystających z usług opiekuńczych • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny • funkcjonowanie w mieście grupy wsparcia i instytucji wsparcia dla osób starszych • odpowiedni dostęp osób starszych do małych form pomocy (kluby seniora, dom dziennego 	<ul style="list-style-type: none"> • nieodpowiednia do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna • potrzeba poprawy warunków codziennego funkcjonowania osób starszych w mieście • niewystarczająca dostępność domów pomocy społecznej • niewystarczająca oferta działań prozdrowotnych dla osób starszych • zbyt mała liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu • brak rodzin wielopokoleniowych

<p>pobytu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych • dostosowana do potrzeb oferta organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych • możliwość kontynuowania aktywności społecznej i zawodowej 	
---	--

Obszar NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie liczby orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom miasta • informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • wystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym • inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych • podejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne osobom niepełnosprawnym • upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • udział w likwidowaniu barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • tworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych • współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych • udzielanie wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi • prowadzenie działań mających na celu zwiększenie wśród mieszkańców miasta akceptacji osób niepełnosprawnych • działanie organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie barier architektonicznych utrudniających codzienne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych • ograniczona liczba ofert pracy dedykowanych osobom niepełnosprawnym • stereotypy na temat osób niepełnosprawnych („niepełnosprawny jako gorszy pracownik”)
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych • społeczna akceptacja dla likwidacji barier utrudniających życie osobom 	<ul style="list-style-type: none"> • nieposiadanie przez osoby niepełnosprawne wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy • nieposiadanie przez osoby niepełnosprawne

<p>niepełnosprawnym</p> <ul style="list-style-type: none"> • niewzrastająca liczba dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych 	<p>wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób niepełnosprawnych • ograniczony dostęp osób z zaburzeniami psychicznymi do specjalistycznych usług opiekuńczych • niedostosowana do potrzeb oferta organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu
---	---

Obszar KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych • prowadzenie działań zapobiegających wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej • diagnozowanie problemów społecznych w mieście • informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia • możliwość wyrażania opinii na temat jakości obsługi przez klientów OPS-u • prowadzenie bazy danych o instytucjach wsparcia i organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • inicjowanie wolontariatu • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> • nieodpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych • ograniczone możliwości poszerzenia sieci placówek pomocy społecznej • brak uświadamiania lokalnej społeczności roli i potrzeb sektora pomocy społecznej
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • niezwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego • wystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w mieście • dostateczna sieć placówek pomocy społecznej • posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia • możliwość poprawy jakości obsługi klientów OPS-u • posiadanie przez pracowników pomocy społecznej wiedzy na temat instytucji 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji kadry pomocy społecznej oraz zapobiegające wypaleniu zawodowemu wśród pracowników • nieodpowiednio finansowany system pomocy społecznej • niewzrastająca liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia • brak świadomości roli i potrzeb sektora pomocy społecznej wśród lokalnej społeczności

wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom	
• włączanie się organizacji pozarządowych i przedstawicieli kościołów w działania pomocowe	

22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Diagnoza przeprowadzona w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Żagania obejmowała kilkanaście zagadnień. Analiza **sytuacji demograficznej** wykazała, że w mieście spada liczba mieszkańców; maleje populacja dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, systematycznie rośnie natomiast liczba osób w najstarszej grupie wiekowej. Tendencja ta, oprócz zapewniania dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, implikuje także konieczność niesienia osobom starszym pomocy materialnej i rzeczowej, zapewnienia dostępu do usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

W odniesieniu do **infrastruktury technicznej**, diagnoza pozwoliła stwierdzić, iż jest ona w mieście dobrze rozwinięta. W latach 2011-2013 zrealizowano w Żaganiu m.in. takie inwestycje, jak: rewitalizacja Starówki Miejskiej, rewitalizacja parku przyspałcowego, wielofunkcyjny obiekt „Moje Boisko-Orlik 2012”, kompleks „Arena Żagań”, szkolny plac zabaw.

Jeśli chodzi o komunikację w mieście, mieszkańcy wszystkich dzielnic mają dość dobre połączenia komunikacyjne. Usługi przewozowe, oprócz MZK w Żaganiu, świadczy m.in. Feniks V Sp. z o. o. w Gliwicach.

Analiza **sytuacji gospodarczej** miasta wykazała, że prowadzone od 10 lat działania lokalnych władz mające na celu rozwój przedsiębiorczości i gospodarki w mieście, zaowocowały nowymi miejscami pracy i rosnącymi wpływami z podatków. W Żaganiu prowadzone są inwestycje infrastrukturalne z wykorzystaniem środków unijnych, przybywa nowych firm i obiektów użyteczności publicznej.

Generalnie liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście w latach 2011-2013 systematycznie zwiększała się. Działyły one głównie w takich sekcjach, jak: handel i naprawy, budownictwo i przetwórstwo przemysłowe.

Gospodarka determinuje sytuację na **rynku pracy**. Jej analiza wykazała, że na koniec 2013 roku liczba osób bezrobotnych w mieście nieco zmalała w porównaniu z rokiem

poprzednim (wśród nich większość stanowiły kobiety). Niezależnie od tego faktu, bezrobocie pozostaje dużym problemem społecznym miasta, a stopa bezrobocia powiatu żagańskiego należy do najwyższych w kraju.

Co się tyczy **zasobów i warunków mieszkaniowych**, w latach 2011-2013 spadała liczba mieszkań komunalnych w Żaganiu. W analizowanym okresie zmniejszała się także liczba rodzin, które nie mogą pokryć całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywały dodatek mieszkaniowy.

Problemem związanym między innymi z polityką mieszkaniową i deficytem mieszkań jest eksmisja, która może prowadzić do **bezdomności**, a ta – jak wykazała diagnoza – nie jest jeszcze dużym problemem w mieście, ale należy podkreślić, że w ciągu ostatnich trzech lat rosła liczba rodzin i osób w rodzinach, którym Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił wsparcia z powodu bezdomności.

Analiza zasobów edukacyjnych miasta pozwoliła stwierdzić, iż na jego terenie funkcjonuje 20 placówek oświatowo-wychowawczych, w tym 6 przedszkoli, 7 szkół podstawowych, 3 gimnazja i 4 szkoły ponadgimnazjalne, które w większości zaspokajają potrzeby edukacyjne. Jeśli chodzi o **instytucje kultury**, działalność w mieście prowadzą: Centrum Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna i Muzeum Obozów Jenieckich. Centrum Kultury kładzie szczególny nacisk na działania w zakresie edukacji kulturalnej, głównie z myślą o młodzieży, ale i o najstarszych mieszkańcach. Placówka współpracuje z pokrewnymi instytucjami w Niemczech organizując wiele imprez w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna w mieście jest dobrze rozwinięta. Składają się na nią m.in. takie obiekty, jak: Kompleks turystyczno-rekreacyjny Arena Żagań, boiska wielofunkcyjne i obiekty szkolne.

Uprawianiu sportu w Żaganiu sprzyja też działalność licznych w mieście klubów i stowarzyszeń sportowych, w tym uczniowskich.

Jeśli chodzi o **walory turystyczne** miasta, to zaliczyć do nich należy z pewnością rozległe obszary leśne w bezpośrednim otoczeniu Żagania, zróżnicowaną rzeźbę terenu, rzeki, strumienie i piękne krajobrazy z wieloma wytyczonymi szlakami tematycznymi. Turyści znajdą tu również zabytki dawnej architektury świadczące o historii tego miejsca, wśród których warto wymienić Pałac Książęcy z otaczającym go ogromnym przypałacowym zespołem parkowym. Żagań dysponuje dobrze rozwiniętą bazą noclegowo-gastronomiczną; w mieście i okolicy funkcjonują liczne pensjonaty i inne obiekty zakwaterowania oraz działa wiele restauracji, kawiarni, barów i pizzerii.

Co się tyczy **infrastruktury zdrowotnej**, w mieście funkcjonuje 12 zakładów opieki zdrowotnej prowadzonych, jest 11 prywatnych praktyk lekarskich oraz działa 10 aptek. Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dzieci i młodzieży są: alergia-dychawica oskrzelowa, zaburzenia refrakcji i akomodacji oka oraz zniekształcenia kręgosłupa. Dorosła populacja miasta najczęściej zmagają się natomiast z chorobami układu krążenia, chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej oraz chorobami obwodowego układu nerwowego.

Analiza **sytuacji dziecka** w mieście wykazała, że problemami, które najczęściej dotykają dzieci, młodzież i ich rodziny, są dysfunkcje występujące w domu (odnoszące się do bezradności opiekuńczo-wychowawczej rodziców, nadużywania przez nich alkoholu i przemocy domowej), zjawisko ubożenia rodzin (powodowane m.in. bezrobociem), agresja i przemoc w grupie rówieśniczej oraz sięganie po środki uzależniające (głównie papierosy). Z kolei analiza potrzeb dzieci i młodzieży pokazała konieczność zapewnienia im szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, zwiększenia dostępu do pomocy pedagoga, psychologa i logopedy, rozszerzenia wsparcia w postaci dożywiania.

Jeśli chodzi o stan **bezpieczeństwa publicznego**, w 2013 roku najczęściej dochodziło w mieście do przestępstw kryminalnych. Dominowały przestępstwa przeciwko mieniu i zdrowiu, głównie kradzieże cudzej rzeczy i kradzieże z włamaniem. Wśród sprawców przestępstw największą grupę stanowiły osoby pełnoletnie, ale odnotowano także 48 sprawców nieletnich.

Szeroko rozumianą **pomoc społeczną** w mieście świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej, którego kadre w 2013 roku stanowiło 37 osób, w tym 12 pracowników socjalnych. Na 1 pracownika socjalnego przypadało 2 194 mieszkańców, co oznacza, że wskaźnik zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, nie był spełniony. W związku z powyższym zgłoszono potrzebę zwiększenia zatrudnienia w tym zakresie. W wykonywaniu zadań OPS współdziałał z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi i innymi jednostkami organizacyjnymi miasta, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Liczba osób objętych pomocą społeczną w mieście w latach 2011-2013 ulegała wahaniom, a w 2012 i 2013 roku była niższa niż w roku 2011. Analogicznie wyglądała kwestia udziału udział beneficjentów systemu pomocy społecznej w ogóle ludności miasta. Największą grupę w ich gronie stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny ubogie, najczęściej borykające się z brakiem zatrudnienia. Pochodzące z nich dzieci,

z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdziły dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej; w latach 2011-2013 najczęstszą przyczyną było ubóstwo, a w dalszej kolejności niepełnosprawność i bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba. W mniejszym stopniu mieszkańcy miasta korzystali z pomocy społecznej z takich przyczyn, jak bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm czy przemoc w rodzinie.

Na koniec 2013 roku na infrastrukturę socjalną miasta, obok OPS składały się: Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza Caritas przy Parafii p.w. NNMP w Żaganiu, Centrum Usług Opiekuńczych działające przy OPS w Żaganiu, Świetlica Opiekuńcza „Tęczowa Świetlica” działająca w OPS w Żaganiu, Świetlica Parafialnego Zespołu Caritas „Mały Zakątek Nieba”, Jadłodajnia i Świetlica dla Dzieci im. Św. Marii De Mattias przy parafii Wniebowstąpienia NMP w Żaganiu, Uniwersytet III Wieku. Na poziomie powiatowym infrastrukturę polityki społecznej współtworzyły następujące instytucje mające swoją siedzibę w Żaganiu: Starostwo Powiatowe, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Urząd Skarbowy, Powiatowy Inspektorat Sanitarny, Powiatowa Komenda Policji, Komenda Powiatowa Straży Pożarnej, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy oraz, oprócz wymienionych wyżej, Powiatowy Dom Dziecka w Szprotawie.

Badania ankietowe dotyczące **problemów równości płci** wykazały, że koncentrują się one głównie w obszarze zatrudnienia, a według większości badanych płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej. Jeśli chodzi o skalę dyskryminacji ze względu na płeć, to ponad 90% ankietowanych nie umie jej oszacować, niewielu także dostrzega prowadzone w mieście działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub przeciwdziałania dyskryminacji, a w związku z tym tylko bardzo nieliczni potrafią je ocenić.

W ostatnich latach w mieście wzrasta liczba **osób starszych** przy jednoczesnym kurczeniu się populacji młodszych grup wiekowych. Osoby starsze są z reguły bardziej narażone na choroby i niepełnosprawność, z czym wiąże się narastający problem uzależnienia od pomocy innych. Do problemów, z którymi borykają się osoby w podeszłym wieku zalicza się też samotność oraz poczucie nieprzydatności. W tym zakresie należy odnotować pozytywną rolę utworzonego przy OPS Centrum Usług Opiekuńczych oraz funkcjonowanie licznych w mieście stowarzyszeń i organizacji zrzeszających ludzi starszych lub adresujących do nich swoją działalność.

Analiza sytuacji **osób niepełnosprawnych** pozwoliła stwierdzić, że w 2002 roku było takich osób w Żaganiu 4 197, w tym 1 849 mężczyzn i 2 348 kobiet. Wśród ogółu osób dotkniętych niepełnosprawnością 3 576 było niepełnosprawnych prawnie, a 621 biologicznie. Udział liczby osób niepełnosprawnych w ogóle mieszkańców miasta w 2002 roku wynosił 15,7%. Warto w tym miejscu przypomnieć, że właśnie niepełnosprawność była drugim, po ubóstwie i obok bezrobocia, powodem przyznawania pomocy społecznej w mieście w 2013 roku.

Diagnoza **problemów uzależnień i przemocy w rodzinie** pozwala stwierdzić, że w latach 2011-2013 spadała wysokość nakładów finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w mieście zmalała w 2013 roku w porównaniu z latami poprzednimi, podobnie jak liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. W ramach swojej działalności MKRPA przeprowadzała kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz odbywała rozmowy interwencyjno-motywuujące z osobami nadużywającymi alkoholu. W 2013 roku liczba osób objętych takimi rozmowami była wyraźnie niższa niż w latach 2011-2012, wahaniom ulegała natomiast liczba osób, wobec których Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, MKRPA kontaktowała się z osobami dotkniętymi tym problemem tylko w 2011 i w 2013 roku, kiedy to liczba takich osób bardzo znacząco wzrosła. Komisja nie skierowała żadnej osoby na terapię, nie złożyła również w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Obok MKRPA ważną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w mieście pełniły: Policja oraz takie jednostki i grupy wsparcia, jak: Ośrodek Terapeutyczny „Profil”, Grupy AA, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, Zespół Interdyscyplinarny i 4 świetlice realizujące program opiekuńczo-wychowawczy.

Badania ankietowe w środowisku lokalnym wykazały, że za największy atut Żagania mieszkańcy uważają położenie geograficzne miasta w sąsiedztwie granicy polsko-niemieckiej, co stwarza wiele możliwości współpracy w różnych dziedzinach oraz ułatwia szukanie zatrudnienia na dużym rynku pracy. Inny walor miasta wynikający z jego położenia stanowią rozległe obszary leśne oraz płynące w pobliżu rzeki, co w połączeniu z urozmaiconym ukształtowaniem terenu i ciekawymi zabytkami architektonicznymi i sakralnymi składa się na atrakcyjność turystyczną miasta. Mieszkańcy doceniają też rozwój

miasta w zakresie infrastruktury oświatowej, kulturalnej i sportowej oraz obecność wojska na jego terenie.

Najczęściej wymienianymi przez mieszkańców słabościami były z kolei: utrzymujące się wysokie bezrobocie i wynikające z tego ubożenie społeczeństwa, niezadawalający stan dróg lokalnych, deficyty w mieszkalnictwie komunalnym i socjalnym oraz utrudniony dostęp do usług medycznych, niesatysfakcjonującą komunikację miejską i podmiejską. Dla części badanych dotkliwy jest brak oddziału dziecięcego w żagańskim szpitalu.

Do problemów najczęściej występujących w mieście, mieszkańcy zaliczyli bezrobocie i ubóstwo, na kolejnych miejscach alkoholizm i dysfunkcyjność rodzin, niezaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania czasu wolnego i problemy związane ze starzeniem się. Jednocześnie stwierdzili, że grupami, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych w mieście, są osoby i rodziny dotknięte bezrobociem i ubóstwem, bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością, osoby starsze oraz osoby i rodziny zmagające się z problemami uzależnień i przemocy domowej, a oferta świadczonej pomocy jest najmniej zadowalająca w takich obszarach, jak: bezrobocie, ubóstwo, bezdomność, starość i zdrowie.

Według mieszkańców, działania, jakie należałoby podjąć w mieście w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi, powinny przede wszystkim skupić się na przeciwdziałaniu bezrobociu oraz aktywizacji i szkoleniu osób pozostających bez zatrudnienia. Za równie istotne uznali podjęcie kroków w celu zwiększenia dostępności pomocy psychologicznej, prawnej i społecznej oraz specjalistycznych usług medycznych, a także zmniejszenia skali problemu uzależnień (głównie poprzez zintensyfikowanie działań profilaktycznych i terapeutycznych).

Analiza **sektora pozarządowego** w mieście pozwoliła stwierdzić, iż w 2013 roku obejmował on 59 organizacji. Samorząd miasta podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych gminy, wsparcia lokalowego organizacji oraz doradztwa i konsultacji. W mieście były także 4 parafie kościoła rzymskokatolickiego i 1 parafia polsko-katolicka oraz kościół adwentystów dnia siódmego.

Dokonana z udziałem przedstawicieli samorządu miasta **analiza SWOT** umożliwiła identyfikację mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją, pomagając jednocześnie usystematyzować zgromadzoną dotychczas wiedzę.

Uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej miasta Żagań na lata 2015-2020. Zostały one przedstawione w części programowej strategii.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Żagań na lata 2015-2020, jest następująca:

„Miasto Żagań. Sprawnie funkcjonujący system działań podmiotów obszaru społecznego oparty na szerokiej współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi. System gwarantujący wsparcie społeczności lokalnej w zakresie aktywizacji życiowej i zawodowej oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.”

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

Cel strategiczny 1.:

Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie osobom ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
2. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.
3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci posiłku) osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
2. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
3. Wsparcie osób i rodzin ubogich pracą socjalną.
4. Utworzenie magazynu rzeczy używanych, oraz nawiązanie współpracy z innymi instytucjami celem wymiany rzeczy używanych
5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich.
6. Rozwój w mieście zasobów mieszkań socjalnych.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz z Kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach.
2. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez OPS.
3. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi.
4. Promowanie miasta w celu pozyskania inwestorów.
5. Inicjowanie działania w mieście podmiotów ekonomii społecznej, także o ponad-lokalnym obszarze działalności.

6. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, zapewnienie im dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością.
3. Utworzenie schroniska dla osób bezdomnych.
4. Utworzenie mieszkania readaptacyjnego.
5. Zwiększenie liczby lokali socjalnych.
6. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2015-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Rada Miasta, Urząd Miasta, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, placówki opiekuńczo-wychowawcze w tym świetlice środowiskowe, organizacje pozarządowe, ZGM.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu, placówki oświatowe, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza miasta, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (miejski, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób ubogich, bezrobotnych i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa bezrobocia i bezdomności,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w mieście, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba mieszkań socjalnych w mieście,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- zwiększenia liczby miejsc pracy,
- spadku liczby osób bezrobotnych,
- wzrostu liczby podmiotów gospodarczych,
- zabezpieczenia schronienia osobom bezdomnym.

Cel strategiczny 2.:

Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.
3. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
4. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Promowanie w mieście prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników OPS-u i placówek oświatowych.
2. Utworzenie grup wsparcia – Szkoła Rodziców.
3. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
4. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych i prowadzenie w większym zakresie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
5. Zatrudnianie, adekwatnie do potrzeb, asystentów rodziny oraz organizowanie szkoleń i projektów dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
6. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologiczno-pedagogicznego, prawnego, terapii rodzinnej).
7. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w mieście poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, Policji, organizacji pozarządowych i Kościoła.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Zapewnienie osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Utworzenie edukacyjnych grup wsparcia dla osób uzależnionych
5. Kontynuowanie działalności funkcjonujących w mieście grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień.
6. Kontynuowanie działalności przez Zespół Interdyscyplinarny i Punkt Konsultacyjny; podnoszenie kwalifikacji przez specjalistów w tematyce przemocy.
7. Utworzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy.
8. Ułatwienie dostępu do programów korekcyjnych dla sprawców przemocy.
9. Zapewnienie, w razie potrzeby, osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
10. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanii.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Podnoszenie jakości kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i pedagogów szkolnych.
2. Ułatwienie dostępu do specjalistów (psychiatra dziecięcy, psycholog).
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez prowadzenie zajęć wyrównawczych.
4. Zapewnienie uczniom niepełnosprawnym dostępu do kształcenia, m.in. poprzez prowadzenie klas integracyjnych i nauczania indywidualnego.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych miasta.
6. Rozszerzenie oferty wsparcia w świetlicach środowiskowych.
7. Organizowanie zbiórki artykułów szkolnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz dostępu do lekarzy specjalistów

Szczegółowe działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie zawiera: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania. Narkomanii w Gminie Żagań o statusie miejskim na 2015 r.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2015-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Rada Miasta, Urząd Miasta, Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Punkt Konsultacyjny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, świetlice środowiskowe.

Partnerzy w realizacji działań:

Szkoły, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Ośrodek Terapeutyczny „Profil”, specjaliści, placówki służby zdrowia, placówki opiekuńczo-wychowawcze, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół i społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (miejski, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba szkoleń i projektów adresowanych do rodzin,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,

- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej i edukacyjnej,
- liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba uczniów uczęszczających do klas integracyjnych,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla rodzin,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zwiększenia szans edukacyjnych dla dzieci mających problemy w nauce,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia.

Cel strategiczny 3.:

Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
3. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
4. Zwiększenie dostępu do propozycji Centrum Kultury
5. Zintensyfikowanie działań promujących Dom Dziennego Pobytu
6. Podejmowanie współpracy z kościołem oraz z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych, rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych, w tym poprzez organizowanie cyklicznych imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
7. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi.
3. Zatrudnianie asystenta osoby niepełnosprawnej.
4. Zintensyfikowanie działań zmierzających do likwidacji barier architektonicznych.
5. Utworzenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych.
6. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2015-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Rada Miasta, Urząd Miasta, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, placówki służby zdrowia, placówki kultury, oświatowe, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (miejski, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością (w oparciu o dane OPS-u oraz PCPR-u),
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- podniesienia jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.

Cel strategiczny 4.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w mieście.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych.
2. Zapewnienie bezpieczeństwa w mieście przez Policję i Straż Miejską.
3. Podejmowanie przez jednostki miasta i jego mieszkańców współpracy z instytucjami o zasięgu ponadlokalnym, Policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
5. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. remont dróg miejskich, budowę przydrożnych chodników i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół, działania edukacyjne.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2015-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Rada Miasta, Urząd Miasta, Straż Miejska, Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, świetlice środowiskowe.

Partnerzy w realizacji działań:

Szkoły, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (miejski, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy uczniów w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 5.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej w mieście poprzez zwiększenie nakładu finansowego na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego.
2. Zwiększenie zatrudnienia pracowników socjalnych zgodnie ze wskaźnikami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.
3. Działania promocyjne propagujące zmianę wizerunku pomocy społecznej.
4. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez zamieszczanie informacji dotyczących funkcjonowania pomocy społecznej np. na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta i Ośrodka Pomocy Społecznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Inicjowanie działalności w mieście nowych organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej (także o zasięgu ponadmiejskim).
3. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
4. Opracowywanie i realizowanie, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami projektów służących aktywizacji mieszkańców miasta, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy Unii Europejskiej.
5. Promowanie działalności organizacji pozarządowych oraz podmiotów ekonomii społecznej oraz udzielanie im pomocy w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet miasta źródeł finansowania.

6. Propagowanie idei pomocy innym oraz pozyskiwanie darczyńców w celu możliwości jej realizacji.

Szczegółowe działania w zakresie współpracy samorządu miasta z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego zawiera Program współpracy Miasta Żagań z organizacjami pozarządowymi.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2015-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Rada Miasta, Urząd Miasta, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne miasta.

Partnerzy w realizacji działań:

Organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (miejski, powiatowy i wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w mieście, zajmujących się zagadnieniami z zakresu polityki społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba opracowanych i zrealizowanych projektów,
- liczba wspieranych przez samorząd miasta organizacji pozarządowych.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- zwiększenia jakości świadczonych usług,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami ekonomii społecznej.
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych.

2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Żagań na lata 2015-2020 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu. Działania te będą podejmowane zgodnie ze szczegółowym harmonogramem, ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawiają się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem Burmistrza, a w jego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej. Zasady działania zespołu zostaną określone zarządzeniem Burmistrza.

Zespół oceniający strategię będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w mieście przekaze Burmistrzowi i Radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców miasta oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

3. RAMY FINANSOWE

Ustawa o pomocy społecznej (Art. 16b ust. 2 pkt 3 podpunkt c) nakłada obligatoryjny wymóg określenia ram finansowych Strategii. Są one przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 44. Ramy finansowe Strategii w latach 2015-2020

szacunkowa wielkość wydatków (w złotych) w latach:					
2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
44 382 109,00	45 402 898,00	46 356 358,00	47 515 267,00	48 655 634,00	49 823 369,00

4. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Żagań będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Miejską.

4.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Żagań na lata 2015-2020 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

1. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Żagań o statusie miejskim,
2. Roczny Program współpracy Gminy Żagań z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Żagań na lata 2015-2020 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd miasta i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w mieście. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.